

MIHAIL
DAVIDOGLU

Spartacus

dramă în patru acte
(zece tablouri)

PERSONAJELE

SPARTACUS
CRIXOS, loțiitorul său
OINOMAOS, șeful legiunii de germani
UWE, șef de legiune
ALEXIS, medic
BAEBIUS, șeful gărzii
PUBLIPER, străjer
GILLON, histrion
PANAIS, fiul lui Spartacus
CASTUS, șeful samniților
GANNICUS, șef samnit
MENAS, șeful boarilor
FAURUL

MARCUS LICINIUS CRASSUS
PUBLIUS AELIUS SCROFA,
chestorul său
LUCRETIUS CARUS, poet
CLODIUS GLABER, tribun
militar
AULUS MUMMIUS, general
roman

CNAEUS QUINTUS, general
roman
PUBLIUS, fiul lui Scrofa
PUBLIUS, fiul lui Crassus
MASSA, un sclav cappadocian
PRIMUL PLEBEU
AL DOILEA PLEBEU
AL TREILEA PLEBEU, mai
târziu **PRIMUL CENTURION**
VÎNZĂTORUL AMBULANT
LENTULUS BATIATUS, rudiar
AL DOILEA CENTURION
Sclavi, sclave, legionari din ar-
mata lui Crassus

CLODIA PULCHER, patriciană
RHODOPEEA, soția lui Spar-
tacus
ERMINIA, doftoroaie
ZBENGA, dansatoare
FLORALIA, flautistă

ACTUL I

Tabloul 1

Scena reprezintă o piațetă dinaintea caselor lui Crassus. De o parte și de alta a porții de intrare, cite un bloc de marmură cu chipurile în basorelief ale tatălui și fratelui lui Crassus, împodobite cu cununi de flori. La cele două extremități, mese încărcate cu clondire și amfore. Un grup de sclave, sub privirea ageră a lui Alexis, aduc vase cu diferite bucate. Altele întind, ca un velarium, suluri de pinză colorată, să-i apare pe meseni de soarele arzător.

ALEXIS (unui histrion, care se scâlbâie, schimbându-și măștile de lemn, spre hazul nespus al sclavilor) Isprăvește, Gillon, și lasă-i să-și vadă de treburile! Păstrează-ți comicărilor pentru sfârșitul ospățului, cînd va veni rîndul vostru, al histrionilor... (Unui grup de plebei, care intră gălăgioși și se apropie de mese.) Nu vă îmbulziți!

PRIMUL PLEBEU Parc-ar fi Marcus Licinius, stăpînu-său, așa se umflă în pene! Și, dacă-l iei la întrebări, nu-i decît un sclav.

ALEXIS (plebeilor): Veți primi din toate bunătațile, chiar și o bucată de în colorat, dar asta după ce înaltul Mare Pontif va binecuvînta prinoasele. (Primului plebeu.) Jos labele!

PRIMUL PLEBEU Mă uitam, n-am pus mîna. Bune bucate, strașnice! (Unui vinzător ambulant.) Ce-mi vii cu fier-tura ta de bob, cînd slăvitul Marcus Licinius a întins o masă ca în povești?... (Celorlalți.) Mi s-a urît de prazul, napii și lăptucile de acasă. (Gest spre mese.) Vin de Caecubum, de Velltrae, de Tusculum... Uite și o amforă cu falern!

VINZĂTORUL AMBULANT: Or fi, da' ai de așteptat. Marele Pontif îi petrece pe cei doi consuli.

AL DOILEA PLEBEU Și ce, nu știu să aștept? Ca și cum zgîrciobul de Crassus de multe ori își cinstește morții!

AL TREILEA PLEBEU Nu-i e lui de taică-su și de frate-su, cît de voturile noastre! Moare să fie demnitar, dacă nu cît Pompei, măcar pe-aproape!

GILLON (care se scâlbâie cu Zbenga): Că bine-l mai cunoașteți, fraților!

PRIMUL PLEBEU: De cînd sînt eu frate cu tine, sclav nemernic?! Noi sîntem cîmăriți, cetățeni cu drept de vot în comiții!

GILLON: Ca să primești pomana unei măsuri de grîu și favoarea de a intra gratuit în circ.

PRIMUL PLEBEU: Unde, în arenă, voi, sclavii gladiatori, vă ucideți unul pe celălalt ca fiarele sălbătice.

GILLON: Mai fiare voi, cei din galerii și din tribune... Nu da, că sînt mimul, histrionul favorit al lui Marcus Licinius, și-ai s-o pătești!

MASSA (venind cu niște bucate, plebeului): Trage-i una bună, să-și țină gura, ca un sclav ticălos ce este!

FAURUL (apropiindu-se): Da' sclav ești și tu, păcătosule, de ce nu-i ții par-tea? (Plebeului.) Lasă-l, că dacă-ți scap una... Vezi că, de-atîta bătut pe nicovală, mi-s mîinile bătucite, de parcă aș fi umblat pe mîini, nu pe picioare. Și cu ce mă aleg, decît ce lasă clinii prin gunoaiile Suburrei?!

GILLON Du-te la Spartacus ca meșter în fier, și te-o plăti cu aur, că-i trebuie săbii, săgeți și vîrfuri de lance!

FAURUL: Pe muncile faurilor titani, patronii mei, că acolo mă duc!

AL DOILEA PLEBEU Te iei după un histrion, un sclav?

FAURUL Să mă iau poate după tine, să ling blădele lui Marcus Licinius? Da' cine ne-a sărăcit mai rău ca pe cerșetori?! Cine, dacă nu Marcus Licinius și sclavii lor?! De-atîția sclavi, munca și prețul ei au ajuns de bat-jocură.

PRIMUL PLEBEU: Da' cine-ți cere să muncești? Pentru omul liber, războiul, comițiile, politica... Munca-i pentru turmele de sclavi, lepădăturile pămîntului!

FAURUL: Înainte vreme, fără sclavi, eram și noi oameni. (Nu ia seama la intrarea lui Lucretius Carus și a Clo-diei Pulcher. Primului plebeu.) Ce tot sîși ca gînsacul?

LUCRETIUS (Faurului): Sclavia e o rușine și o ticăloșie. Îl rușinează și-l ticăloșește pe cel înlăntuit, dar nu mai puțin pe cel ce înlăntuie.

SCROFA (care tocmai intrase, însoțit de un tînr deopotrivă de voinic, lui Lucretius): Și, cum?! Fără sclavi? Dar sclavia, munca sclavilor, e însăși te-

meiul Romei, al republicii romane... Toga asta a ta ți-i plăcută ochilor și trupul ți-l apără de frig și de ploaie... Cine a țesut inul? Hainele, cine le-a cusut? Ia-mi sclavii, ți umblu gol, asemeni dobitoacelor. (*Gest spre mese.*) Bucatele astea, cine le-a copt? Cine a măcinat griul? Cine l-a secerat, cine l-a însămintat în pământ? Și pământul, cine l-a arat? Fără de sclavi se oprește viața în loc, ne întorcem la vremuri de barbarie, de întuneric și de spaimă.

LUCRETIUS : Dimpotrivă ! Folosindu-ne brațele pentru hrana și bunăstarea alor noștri, vom redeveni iar un popor de oameni liberi și demni.

SCROFA : După togă, ești patrician. Cum de nu știi că romanul este chemat să conducă popoarele lumii?! Să lupte în războaie pentru a duce pînă la marginile pământului ordine, bunăstarea și pacea romană... (*Luindu-l de mînă pe tînăr.*) Hai, fiule, că mi-e silă de grecoșorii ăștia care nu mai pot de mila sclavilor nemernici, tîlhari și jefuitori.

LUCRETIUS : Numai că tîlhăria și jaful se învață ușor, și sclavii au avut în noi profesori buni.

SCROFA : Vrei să spui că hoardele înarmate...

LUCRETIUS (*îi taie vorba*) : După fapta și pilda unora ca domnia-ta s-au adunat. Spartacus, cu geniul său, nu a fost decît scînteia care a aprins incendiul.

SCROFA : Acorzi geniu unui tîlhar ?

LUCRETIUS : Geniul nu-și caută strămoși iluștri.

(*La hohotul de rîs al Clodiei, Scrofa și fiul său ies furioși.*)

CLODIA : Oh, poetule, cum aș fi vrut să fi fost de față și Marcus Licinius, care, de-atîția sclavi, nici nu le mai știe numărul !

LUCRETIUS : Poate să i-o spun chiar acum, aici, la prinoasele aduse tatălui și fratelui său, unde m-ai tîrît.

CLODIA : Nu te-am tîrît eu, tu te-ai ținut după mine.

LUCRETIUS : Tu nu pentru prinoase vii, ci să-l întîlnești pe Marele Pontif.

CLODIA : Caius Iulius Caesar e ultimul bărbat din Roma asta înecată în balele eunucilor și în delirul corifanților. PRIMUL PLEBEU (*soptit*) : E nobila doamnă Clodia Pulcher.

AL DOILEA PLEBEU : Quadranta, așa i se spune, că se iubește cu gladiatorii din Suburra pe-un bănuț, un quadrant. Îi lipsește doar toga galbenă a preteselor Venerei. O curtezană !

PRIMUL PLEBEU : Tacit, gură bogată, că-i din neamul vestit al Clodiilor, iar patricianul e Lucretius Carus, poetul ! VINZĂTORUL AMBULANT (*revine*) : Geaba-i așteptați. Marcus Licinius și Marele Pontif îi petrec pe cei doi consuli. (*Iese în grabă, urmat de plebei.*) LUCRETIUS : Ai auzit, Clodia ? Marele Pontif...

CLODIA : Am auzit, dar tot îl aștept. LUCRETIUS (*unui sclav, care-i vorbea lui Gillon*) : Baebius ! Baebius, tu ? BAEBIUS : Eu, stăpîne... (*Caută cu privirea cum să scape.*)

LUCRETIUS : Nu te feri, că nu-ți fac nimic. Știam că ai fugit la sclavi. La ce te-ai întors ? Să-i chermi și pe ceilalți, ori să afli ce se întîmplă pe-aci ?

BAEBIUS : Și una și alta.

LUCRETIUS : Și-i bine acolo, la Spartacus ?

BAEBIUS : Nu spun că-i bine, dar sintem printre ai noștri.

LUCRETIUS : Îl auzi, Clodia ?

CLODIA : Îl aud. (*Lui Baebius.*) L-ai văzut pe gladiator ?

BAEBIUS : Pe Spartacus ? Îl văd mereu.

CLODIA : Și cum e ? Înalt ?

BAEBIUS : Mai înalt ca mine. Și ciolănos. Ciolănos și lat în spete.

CLODIA : Da-i frumos, nu ?

BAEBIUS : O fi, nu știu, că-i brăzdat de o cumplită lovitură de sabie.

CLODIA : Mi-ar plăcea să-l văd, așa brăzdat cum este... Ce-ar fi, poetule, să mergem la Spartacus ?

LUCRETIUS : Sint pentru pace, pentru liniște, și Spartacus e un răzvrătit, un dușman.

CLODIA : Atunci, ce te ții după mine ? O răzvrătită, o dușmană a voastră, a quiriților, cum spun distinsele matroane.

LUCRETIUS : Spună ce vor, divină Clodia, dar eu te asemui aștrilor de pecer, și asemeni lor de pură.

CLODIA : Sărmane Lucretius, află că de la nici una din ticăloșile pe care le poate face o femeie nu m-am dat deoparte.

LUCRETIUS : Ți-au trecut pe deasupra ca ploala peste frunzișul laurului, iar în forul tău lăuntric ai rămas la fel de cuminte și de pură ca în ziua cea dintîi.

CLODIA : De unde știi, cînd singură nu mă cunosc ? !

LUCRETIUS : Divină Clodia...

CLODIA (*îi întinde coșulețul*) : Ține ! Citește tăblițele cu poreclele și ticăloșiile divinei tale Clodia ! Pe toate zidurile locanțelor și ale urinarilor sint scrise versuri și vorbe spurcate despre frumoasa Clodia Pulcher.

LUCRETIUS : Ai fost lovită cumplit, știu. Și-acum, ca o ultimă picătură,

- crunta, amarnică jignire din partea Înaltului Pontif Calus Iulius Caesar.
- CLODIA : Un ticălos și el, ca voi ceilalți ! Numai că de dimensiuni mai mari, ca tot ce face. Dar tu, poetule, de unde-ai știut că nimeni, nimeni... Cine ți-a spus ?
- LUCRETIUS : Iubirea ce ți-o port, și de care singură moartea mă va lecu. (*Lui Alexis, care-l ascultă pe Baebius cîntîndu-le sclavilor, mai ales unuia cu zgardă la gît, ce-l urmărește fermecat.*) De ce poartă zgardă ?
- ALEXIS : Îl ținem în loc de ciine. Slăvitul Marcus Licinius l-a cumpărat pe mai nimic. Fostul stăpîn îi smulse limba, că i-a vorbit neîntrebat. Cum nu scoate alt sunet decît un soi de lătrat, îl ținem în loc de ciine.
- CLODIA (*cu o zvicnire spre femeia care intră cu fiul ei, amîndoi în zdrențe și osteniți de moarte*) : Iarăși tesaliana care mi-a ghicit ! (*Repetînd, înfiorată.*) „Tu ești moartea !”
- LUCRETIUS : O nebună !
- CLODIA : Purtătoare de moarte, asta sînt ! (*Repetînd.*) „Vei bea și nu te vei satura. Din om în om vei trece, și om să te oprești la el nu vei în-țilni !”
- LUCRETIUS : Prostii ! (*Pe alt ton.*) Cum s-a schimbat ! Dintr-o aschimodie, o zdreanță, cum a intrat, privește-o numai ! (*Către femele.*) Ce-i cu tine, Rhodopeea ? Ce vrajă ți-a făcut sclavul asta fugar, cu cîntecul lui ?
- RHODOPEEA : E cîntecul ce-l cînta bărbatul meu.
- CLODIA : Și unde ți-i bărbatul ?
- RHODOPEEA : Nu mai știu. Îl caut. Îl căutăm în toată lumea, și-am ajuns și-aici, ca să aud cîntecul ce mi-l cînta el.
- CLODIA : Dar ce fel de om este, că ai umblat în toată lumea după el ?
- RHODOPEEA : Ce fel este ?
- CLODIA : Frumos ?
- RHODOPEEA : Ca bărbatul... Da' se ținneau muierile după el, mda.
- CLODIA : Și le ierta, sau le lăsa burtoase pe toate ?
- RHODOPEEA : Le mai lăsa, că era tare de sămînjă. Un sfredel fără astîmpăr, ce mai !
- CLODIA : Și gîndești să dai de el în tabăra lui Spartacus ?
- RHODOPEEA : Acolo o fi, da-l mai întreb pe omul ăsta. (*Trece spre grupul în care se află Baebius.*)
- GLABER (*intră fercheș și sigur de el ; dînd ochii cu Clodia*) : Oh, Clodia Pulcher... Frumoasa frumoaselor ! Divina Clodia ! Sînt Clodius Glaber, din stirpea Clodiilor, o ramură mai îndepărtată... Vin de la templul lui Iupiter Sator, de unde au plecat cei doi consuli. Au pornit cu dreptul, că auspiciile sînt faste.
- CLODIA : Și Publius Varinius, cu cele trei legiuni măcelărite la Aquinum, a plecat sub auspicii faste.
- LUCRETIUS : Auspicii faste a avut și chestorul Furius, pus pe fugă în strimtorile caudine.
- CLODIA : Sub auspicii favorabile a plecat și pretorul Aufidius Orestes. Asta nu l-a împiedicat să-i fie măcelărit întreg corpul de cincizeci de mii de ostasi.
- GLABER : Mda, mindria Romei e deocamdată la pămînt. Dar acum Cnaeus Lentulus și celălalt consul, Gellius Publicola, unul pornit din Samnium, al doilea din Latium, îl prind pe Spartacus între Arpinium și Amiternum și, pe Hercule, îl toacă, ce mai !
- SCROFA (*care tocmai reîntrase*) : Ar cam trebui, că prea am fost umiliți... (*Pe alt ton.*) Marcus Licinius ! Marcus Licinius, cu generalii Mummius și Quintus !
- CRASSUS (*intrînd cu cei doi generali*) : Clodia Pulcher ! Claudilla ! Îți sîrut ochii, sufletul ți-l sîrut, divină Clodia ! Sînt tare bucușos. Sînt fericit că ești de față la priinsoarele mele. (*Către Scrofa.*) Bun venit la Roma ! Bine că ai lăsat dealurile Tiburului și ai răspuns chemării mele. (*Prezentîndu-i.*) Viteazul Publius Aelius Scrofa, chestorul meu, cu patruzeci și opt de rîni pe trup și tot atîtea victorii. Și bunul meu Clodius Glaber, care mi-a fost un destoinic tribun.
- CLODIA : Și care acolo, pe Vezuviu, cu Spartacus, a dat-o pe fugă ca și cel mai strașnic alergător... Singurul bărbat și comandant din Italia e sclavul Spartacus.
- CRASSUS : Află că mai sînt bărbați, Clodia Pulcher ! Bărbați și comandanți de oaste. Ți-o spun eu, Marcus Licinius, aici, de față cu chipurile din piatră ale tatălui și fratelui meu, uciși de bandele populare ale lui Marius.
- GLABER (*în vreme ce, ca și Crassus, își întinde mîinile unor sclavi, să-i șlefuiască unghiile*) : Germeii răscoalii de azi sînt chiar popularii lui Marius.
- CRASSUS (*îi atrage atenția lui Alexis asupra unor sclavi care tindăleau ; Clodiei*) : Te întreb, divino, de ce i-am chemat pe Quintus și Mummius, pe Scrofa și Glaber, cînd consulii numai ce-au plecat împotriva hoardelor lui Spartacus ? Omul trebuie să prevadă totul. În mai puțin de o lună, cei doi consuli și legiunile lor vor fi ca și cum nici n-au fost. Le voi lua locul eu, Marcus Licinius, comandant suprem, și locotenenții mei, cei de față.

SCROFA : Pe Marte răzbnătorul ! dă-mi semn, și pe loc am plecat !

CRASSUS : Nu ai mult de așteptat. (*Lui Glaber.*) Tu, Clodius, vei pleca de îndată înspre vilele și domeniul meu din Picenum, unde meșterii mei faură lucrează săbii, sulice și tot ce le trebuie unor legiuni bine înarmate.

SCROFA : Pe cei cinci sute de frați jertfiți lui Pluto, că-i și aud cum bat fierul !

CRASSUS Bat ei acolo, dar am și aici de mult pregătite patruzeci și două de care, cu armele și tezaurul, pentru înzestrarea a două legiuni pe care le vom recruta din Picenum.

SCROFA Ca palma mea cunosc Picenum.

CRASSUS : Am să-ți dau prilejul să-l cunoști și mai bine. (*Lui Glaber.*) Vei pleca de îndată cu Alexis, secretarul și medicul meu. Ve conduce transportul acolo la vilă și-i vei aștepta pe Quintus și Mummus, care în numele meu și pentru mine vor ridica din Picenum cele două legiuni.

GLABER : Cum ? ! Fără ordinul și înscrisul Senatului ?

CRASSUS : La timpul potrivit vor primi tot ce trebuie. Alexis, ți-ai pregătit cărăușii și vitele de povară pentru transporturile pe care le știi ? Bun ! Il vei însoți pe tribunul meu militar și vei asculta de el ca de mine însumi. (*Lui Glaber.*) Ia-i în primire, și la drum !

GLABER Fără escortă ?

CRASSUS Cînd i-am cerut slăvitului Sulla escortă să recrutez trupe de la Marși, știi ce mi-a răspuns ? Îți dau escortă umbrele tatălui și fratelui tău, ucii de gloatele lui Marius. Ție, tribunule, îți dau drept escortă prilejul de a răzbuna rușinea de la Vezuviu, cînd Spartacus, pe care-l socoteai în-

chis acolo sus, ți-a căzut în spate, v-a măcelărit și pus pe fugă.

AL DOILEA PLEBEU Strașnic îi zice chelul !

AL TREILEA PLEBEU Păi aruncă vorbe, nu galbeni. (*Tare.*) Pontiful ! A, nu — fecioara vestală, cu un flamin ! Nu-i Caius Iulius. Nu-i Marele Pontif.

CLODIA (*lui Lucretius, în vreme ce Crassus iese în întâmpinarea flaminului*) : Ticălosul ! I-o fi ajuns la ureche că-l aștept ! Un ticălos, ca voi toți. (*Către Glaber, care se îndreaptă spre intrarea casei.*) Clodius, vere, te pregătești de drum ?

GLABER : Trebuie.

CLODIA : Știi ce i-am spus poetului ? Că ne iei cu tine. Tot mi s-a urît de Roma. Să văd mai de aproape acest ciudat război. Să asist, poate, la victoria și triumful vostru.

GLABER : Nu ți-e teamă ?

CLODIA : Nu sînt bărbat, să fug dinaintea bărbaților.

GLABER : Și ce-l mai tirăști după tine pe poet ?

CLODIA : De eunuc. Să-mi citească, poate, din versurile lui. Ne iei ? (*La aprobarea lui Glaber.*) Lucretius Carus, vino, că ne ia pe amîndoi. Ne ia cu dînsul în Picenum. (*Schițează gestul de a-l urma pe Glaber, dar îl lasă pe Lucretius să intre și, apropiindu-se de Baebius, îl ia deoparte.*) Pornește în grabă spre tabăra voastră și spune-i lui Spartacus că un convoi cu armele și tezaurul pentru două legiuni se îndreaptă spre vilele din Picenum ale lui Marcus Licinius ! Că-i dă de știre Clodia Pulcher. (*Intră și ea în casă, în vreme ce Baebius, ca și cum n-ar fi auzit nimic, de mînd cu Rhodopeea și cu fiul ei, dispăre în dreapta. Din stînga, flautiștii anunță intrarea fecioarei vestale și a Marelui Flamin.*)

Tabloul 2

Tabăra sclavilor, pretoriul. Stînga — cortul lui Spartacus. Dreapta — o masă improvizată, la care benchetuesc Crixos cu Olnomaos, Castus, Gannicus și încă vreo doi. Printre ei, și cîteva femei.

RHODOPEEA (*Erminiei*) : Legătura asta e tot ce aveai ? Să nu-mi porți supărare.

ERMINIA : De vreme ce-ai venit...

RHODOPEEA Și cu tine ce s-o alege ?

ERMINIA Sînt un fel de doftoroaie. Pe mulți i-am pus pe picioare. L-am cunoscut și pe comandant, cînd s-a întors din luptă, în vreo două rînduri, sîngerînd. S-o găsi un cort unde să mă aciuiez. Poate chiar printre celții lui Crixos. (*Îi arată un mustăcios de la*

masă.) Sînt luți ca șoimii și veseli. Joacă și cîntă toată vremea. (*Ca un fel de răspuns, Crixos scoate un chiot, la care răspund toți mesenii cu un „Barra !”*) Se cred porniți în vreun asalt.

RHODOPEEA : Proaste obiceiuri ! Ca și dezmațatele astea... Și bărbatul meu, cu numele lui nou... Am să-i cer să-și reia vechiul nume.

ERMINIA : Să nu faci asta ! Numele de Spartacus ne este ca un steag, o fla-

- mură. Poate, după ce-ți va duce soții de arme la locurile și casele lor...
- RHODOPEEA : Da' ce fel de om ai făcut din el ? ! Până a nu cădea prizonier, îl știam de nebanatic, primul la joc și cînt. Cînd te prindeai la joc cu el, parcă zburai, nu-ți mai purtai pașii pe pămînt. Acuma e ursuz și pare bătrîn — adică sufletul... Sufletul i-a îmbătrînit. *(Trec spre fund — dreapta. Castus și Gannicus își tot vorbesc în șoaptă, iar ceilalți doi, beți turtă, își cîntă mai mult mormăind.)*
- CRIXOS (lui Oinomaos) : Pe Belenus, strălucitorul, nu pleca, frate ! Nu pleca, Oinomaos, că află comandantul și ne pune pe foc ! Na, ține falernul ăsta. Bea și umple-ți burdihanul ! Bea, și după ce te-l ușura, caută dintre femeile prinse care-ți place...
- OINOMAOS : Pe Wotan, detunătorul ! c-aș ospăta cu tine, dar ai mei îs porniți din zori și așteaptă să-i ajung din urmă.
- CRIXOS Eu zic să nu pleci. Ba să-l rechemi și pe roșcovanul de Uwe, cu amîndouă legiunile.
- OINOMAOS : Nu. Nu mai rabd. Sint comandant, ca și Spartacus. Nu am vicleșugurile lui, dar cînd mă pornesc, trag tare. *(Observînd un tînar care intră din stînga.)* Nu-i băiatul comandantului ? *(Acestuia.)* Ce stai, feciorule, și nu vii să închini un pahar... Hai de bea. băiețș, că nu-s tată-tău să te cert. Bravo ! Pînă la fund ! Bea și din spumosul ăsta de Tusculum, să știi și tu ce-i viața. *(Lui Crixos.)* Dormi ! *(Tîndrului.)* Feciorule, știi cine sînt eu ?
- PANAIS : Oinomaos, cel mai viteaz comandant.
- OINOMAOS : Așa, copilule ! Vîno la școala mea, și te scot viteaz și pe tine. Contubernul meu. Îți dau și un cal numid, ce nu s-a văzut ! *(Cu un pumn lui Crixos.)* Tu horăi ? Pe Odin și pe toate fulgerele lui, cînd te-oi pocni o dată !
- CRIXOS *(trezit)* : Hai, dă ! Dă, ce stai !
- OINOMAOS : Dă-te cîinelui Fernis ! Mai bine ia din Tusculumul ăsta, care-mi intră în sînge și mă înfierbîntă tot. Hai, ia-ți legiunile și vîno cu noi !
- CRIXOS : Împotriva consulului Publicola ?
- OINOMAOS : În infern cu ticălosul de consul ! Uwe o fi trecut prin el ca prin brînză, și-acum ia drumul Romei.
- CRIXOS : N-o să faceți asta !
- OINOMAOS : Cine ne oprește ? Adică să ne lăsăm trași de Spartacus peste Alpi, în sălbătăciunile din miazănoapte ? Nu mai găsesc acolo pe nimeni dintr-al mei. Și-apoi, ce să caut în frigul și sărăcia de-acolo ? Nu merg. Aici m-am datat la belșug, vinuri tari și femei arzoale.
- CRIXOS : Ești nebul ? Te-ajunge din urmă Spartacus și te spinzură.
- OINOMAOS : Ba o veni și el după noi, că-i deschid drum spre Roma. Ridic sclavii din Picenum și, împreună cu dezertorii și scursura de plebei... Vîno și tu ! Vîno, frate !
- CRIXOS : Nu. I-am jurat că nu-i ies din cuvînt și nu mă îndepărtez de el odată cu viața.
- OINOMAOS (lui Panais) : Hai, feciorașule ! Hai, că luăm Roma cu asalt și ne facem noi stăpîni, să-i ținem sclavi pe ei, pe romani.
- CRIXOS : Nu te du, băiete, că te ucide taică-tău !
- OINOMAOS : O să vină și el după noi. *(Unul ostaș care tocmai descălecăse.)* Ce-i, Uwe ? De ce te-ai întors ?
- UWE *(înfierbîntat și plin de praf)* : Niște boari au auzit trupe mărșăluind de cea parte a muntelui.
- OINOMAOS : Și ?
- UWE : Dacă o ținem așa, de-a lungul apei, cum ne-ai poruncit, odată ne-au închis valea...
- OINOMAOS : Vin eu să văd. *(Se aud huruit de care, altercații.)* Ce este ?
- UWE : Menas cu ai lui. Au prins cele patruzeci și două de care. Au scos și sclavii de pe ogoare și pe cei din vile. Sînt și mulți fauri printre ei. *(Între timp, din fund intră Menas cu doi sclavi înarmați, care-i împing pe Glaber și Batiatus. Odată cu aceștia intră și Lucretius Carus cu Clodia Pulcher și Alexis.)*
- CRIXOS : Batiatus ! Lentulus Batiatus, rudiarul nostru de la Capua.
- OINOMAOS : Fă-te mai aproape, rudiarele, nu te ascunde ! *(Lui Menas.)* Și patricianul, cine-l ?
- GLABER : Sint Clodius Glaber, tribunul militar al strălucitului Marcus Licinius Crassus.
- OINOMAOS La timp ne-ai picat, tribunule. *(Lui Crixos.)* De mă întorc, sau mă ajungi tu din urmă, îi punem să lupte ca gladiatori... Să știe și ei ce dulce-i plînea ce-am mîncat-o. *(Iese cu Uwe și Panais.)* Să-i dăm și consulului Publicola ce n-a visat. *(Duși de Menas și Crixos, au ieșit și cei doi romani, Glaber și Batiatus.)*
- CASTUS (lui Gannicus, cu un gest spre Clodia) : Bună bucatică !
- GANNICUS : O fi, dar acuma, pînă o veni Spartacus, să ne înțelegem cu ai nostri ce avem de făcut.
- CASTUS *(ieșînd după Gannicus, cu ochii mereu la Clodia)* : Una pe care n-o vom ține mult la păstrare.
- CLODIA (lui Lucretius) : Ce-a vrut să spună ?
- LUCRETIUS : Nu știu.
- CLODIA Ești speriat, dar eu, una, nu mă tem. Ba chiar mă simt bine... Iar

- ai să spui că-s capricioasă, nestatornică, fără simț moral...
- LUCRETIUS** Orice-ai fi și oriunde, ca o umbră a ta, și-n infern te urmez. Ești filtrul meu de dragoste, și tei voi iubi pînă la moarte.
- CLODIA** Nu-mi vorbi de moarte! Mai bine spune-mi ce știi de gladiator. În ascunzișul sufletului mi s-a strecurat ca un șarpe teama să nu mă dezamăgească și acest din urmă zeu-om.
- LUCRETIUS** : Zeu-om, bine spus! Acest spirit neînfricat a biruit mai mult decît pretorii și tribunii trimiși împotriva lui... A biruit teama de măreția Romei și de zeli ei.
- CLODIA** : Îngăduie, poetule, să te îmbrățișez. Dintotdeauna mi-am dorit să duc un om la glorie. Să-i stau alături ca o umbră, dar în sinea mea să știu că eu îi port pașii. (*Chemări de trîmbițe, nechezat de cai, huruit de care, urale.*) Întreg castrul e în picioare. (*Lui Alexis, care ieșise și acum se întoarce.*) Ce este? Ce-i cu uralele astea?
- ALEXIS** (*arătînd în direcția de unde se aud strigăte de „Victorie! Victorie!”*) : Spartacus a sfărîmat legiunile unuia din consuli. (*Huruitul carelor.*) Carele cu proviziile consulului. Și prizonieri romani, cu sutele!
- PUBLIPER** (*un măruntel cu o ghioagă mai mare ca el, intrînd în grabă, lui Lucretius și Clodiei*) : Da' voi, ăștia, ce căutați în pretoriu? Vă întreb ca unul care sînt din garda pretoriană a comandantului nostru suprem... (*Se răsucesce cu mare iușeală; lui Spartacus, care intră cu Menas și Crizos.*) Victorie! Victorie, comandantule!
- SPARTACUS** (*ochii i se opresc pe Clodia și Lucretius, dar se întoarce brusc spre cei doi băutori, care între timp căzușeră sub mese*) : Publiper, cum îngădui ca în pretoriu...?! Ia-i pe ticăloși și azvîrle-i cît mai departe, să nu-i văd! (*Fără un cuvînt, Publiper, ajutat de Menas, îi scoate pe cei doi. Femeile se strecoară și ele în tăcere.*) Și tu, Crizos, parcă ai fi o tavernă, un butoi de boștină. așa duhnești a băutură! Toarnă-ți în cap o găleată-două de apă, și după aceea să-mi vii înainte! (*Rhodopeci, care intrase agitată.*) Ce-i cu tine, femeie? Nu cumva te-ai luat și tu la băutură cu dinșii?
- RHODOPEEA** Nu știu ce-i cu băiatul. L-am avut mereu sub ochi.
- SPARTACUS** : Nu-l mai ține sub ochi, că nu-i copil. Și ce tot umbli hai-hui? Adă-l, să-i vorbesc. (*Lui Lucretius și Clodiei.*) Știu de la Menas cine sînteți și vă doresc la amîndoi bun venit.
- CLODIA** Sint Clodia Pulcher.
- SPARTACUS** Clodia Pulcher, care mi-a dat de știre prin Baebius...
- CLODIA** ...de tezaurului lui Marcus Licinius, și de cele patruzeci și două de care cu arme.
- SPARTACUS** : Mai bine de șaizeci, cu cele găsite la vilele lui Crassus. Îți mulțumesc. Îți mulțumesc mult. Dar mă întreb și acum... de ce-ai făcut-o?
- CLODIA** : Din respect pentru vitejia comandantului care i-a bătut rînd pe rînd pe toți lăudaroșii tribuni și pretori ai Romei. Mi s-a urit de acești fameni, păzitori de gineceu.
- SPARTACUS** : Duceam mare lipsă de arme, și ne-ai dat prilejul să le dobîndim. Și, pe deasupra, fier și fauri să-l lucreze. Cum să te răsplătesc? Cere-mi ce să-ți dau în schimb.
- CLODIA** (*privindu-l lung și ea*) : O noapte de iubire. Ar fi ca o purificare pentru tot ce-am făcut. Dăruiește-mi o noapte. Să mă iubesc cu un om, un bărbat. Un viteaz care, întocmai lui Hanibal, a făcut Roma să tremure.
- SPARTACUS** (*hohotînd*) : Ai văzut bine că am femeia mea. A bătut tot drumul, din munții Rhodopi, și toată Italia, să dea de mine... A făcut vrăjitorii, a cerșit, și cite n-a îndurat, pînă să mă găsească, sub numele meu de împrumut.
- CLODIA** : Și care ți-e numele?
- SPARTACUS** : Îl voi purta iar cînd voi fi cu adevărat liber, acolo, în Tracia mea... Cere-mi să mă plătesc în alt fel.
- CLODIA** : Ți-am spus : să mă iubesc cu tine. N-am nimic cu femeia ta și nici nu rîvnesc să-i iau locul. Voiesc dragostea ta, atît.
- RHODOPEEA** (*care se strecurase înapoi*) : Pentru atîta... Are și a avut el destule, că nu ne-a așteptat pe noi două. (*Gest.*) Uite cortul... (*Lui Spartacus.*) Plătește-te!
- CLODIA** Numai că eu nu-s dintre acelea pe lingă care treci ca un cîine care lipăie din izvor și pleacă mai departe. Voi să fiu ca o pecete pe inima lui, să nu mă mai uite pînă la moarte.
- SPARTACUS** (*hohotînd*) : Pînă azi mă știam prețuit pentru îndemînarea, puterea mea, uneori și pentru cum i-am organizat și condus în luptă pe ai mei. Toate le-am plătit, dar nu cum îmi ceri dumneata, frumoasă Clodia.
- CLODIA** Sint bucuroasă că-mi prețuiești înfățișarea.
- SPARTACUS** : Aș fi nedrept să mă opresc numai la înfățișarea ta. Nu-i prima oară că mi-aș îngădui nedreptăți de care nu sînt deloc mindru. Ca să mă liniștesc, îmi spuneam că nedreptatea săvîrșită în folosul celor mulți devine dreaptă... Cere-mi ce vrei, dar altceva. Că într-o zi-două, cît să mai răsuflă ai mei și să-și lege rănile, o

pornim spre miazănoapte, trecem Alpii, și de-acolo, la casele noastre!

CLODIA Pleci și nu plătești Romei pentru ce-ai suferit?!?

SPARTACUS: Roma-î o lupoaică singeroasă. Cît îi tai din cățelandri, ridică mereu alții, și mai porniți. Aici, în birlogul ei, cu bogăția și slugile cite le are, nu o putem sugruma. O vom lovi din provincii, tăindu-î griul și birul pe care ni-l ridică.

LUCRETIIUS: Și gîndești să poți duce peste tot flacăra răscoalei?

SPARTACUS: Sintem mulți și de toate neamurile. Cite unul din noi, și încă ajungem pînă la marginile pămîntului... (*Rhodopecti, care se pornise pe un bocet urit.*) Ce-i cu tine, femele? Ce te-a pălit?

RHODOPEEA: Băiatul, Panais! Panais a plecat cu Oinomaos, amîndoi băuți. Au plecat împotriva consulului roman.

SPARTACUS Împotriva lui Publicola? (*Lui Crizos, care revenise.*) Cîine! Cum l-ai lăsat pe bețiv?!

CRIZOS A tras și de mine, dar n-am

plecat. S-a pornit cu Uwe și cu amîndouă legiunile germane.

SPARTACUS: Încotro?

CRIZOS: Uwe vorbea parcă de coasta unui munte... Fiscellus, da.

SPARTACUS Îi cad plească în mîna lui Publicola, care ține Apeninii de cea parte. (*Lui Menas, care intrase cu Crizos.*) Nu-i timp de odihnă, Menas. Să sune alarma! Nu luați cu voi decît armele de atac și apărare. Corax să pornească în cercetare cu călărima de-a lungul văii, către Fiscellus. (*Lui Crizos.*) Mai toarnă-ți o găleată de apă rece în cap și ia comanda alor tăi! (*Lui Publiper.*) Indutiomar rămîne cu paza taberei... Îi las în grijă și pe noii veniți. Să-i împartă pe manipule și, cu armele aduse, să-i învețe ce trebuie. (*A ieșit fără vreun cuvînt spre Clodia sau Lucretius.*)

LUCRETIIUS A plecat fără să ne lase un cuvînt.

CLODIA Mi-a lăsat mai mult: lanțurile cu care m-a legat. (*Semnale de plecare, chemările castrului pornit în marș.*)

Tabloul 3

Plața dinaintea clădirilor lui Crassus.

Cu mici modificări, decorul se prezintă ca în tabloul 1, numai că de astă dată mesele sînt pázite de Massa.

PRIMUL PLEBEU (*intră în grabă*): Vestе bună! Vestе bună! Consulul Gellius Publicola a sfărîmat legiunile de germani ale lui Oinomaos și l-a făcut prizonier pe fiul lui Spartacus. E prima noastră mare biruință.

AL DOILEA PLEBEU Marea ta biruință e veche.

PRIMUL PLEBEU: Veche, dar bună.

AL DOILEA PLEBEU: Ce, bună? Că ticălosul de sclav a făcut zob legiunile lui Clodianus, celălalt consul.

PRIMUL PLEBEU: Asta o știam de ieri.

AL TREILEA PLEBEU Dar ce nu știi e că între timp l-a învăluit pe Gellius Publicola, i-a măcelărit legiunile, și consulul a scăpat cu fuga, lăsînd pradă totul. Pînă și pe lictorii săi.

PRIMUL PLEBEU: Ce mai! Sintem pierduți. Ne rade de pe fața pămîntului.

VÎNZĂTORUL AMBULANT: Și ce te sperii? Că, afară de păduchi și de umbra ta, tot n-ai nimic!

PRIMUL PLEBEU Nu am eu, dar are Senatul, au patricienii, care ne dau griul și luptele de gladiatori.

AL DOILEA PLEBEU: Pînă una-alta, ar cam trebui să sugrumăm sclavii din oraș.

PRIMUL PLEBEU Și cine va lucra? Că trebuie tăiate podurile de peste Tibru, întărit zidul dinspre Aventin...

VÎNZĂTORUL AMBULANT: Dar pentru ce sînt bice plumbuite și fiare înroșite în foc? Să mi-i dea mie pe mînă!

AL DOILEA PLEBEU: Taci, jigodie, și nu urla, vezi că s-au întors de la Senatul măritul Marcus Licinius și ches-torul Scrofa, cu generalii Mummius și Quintus!

CRASSUS (*intră precedat de doi lictori, poartă togă de magistrat cu chenar de purpură; lui Massa*): Să treacă la mese. (*Plebeilor.*) Serbarea, jocurile și luptele nu mai au loc. Înrîngerile din ultimul timp nu ne îngăduie să ne veselim. La întoarcere, însă, cînd sclavul Spartacus va fi adus în lanțuri, petrecerile și luptele de gladiatori vor ține săptămîni în șir.

PRIMUL PLEBEU: Mărețului Marcus Licinius, pretor și mare comandant, de trei ori slăvit în victorie! Victorie, Victorie, Victorie!

BAEBIUS (*strecurat printre plebei, strigă și mai cu foc*): Victorie! Victorie! Victorie!

CRASSUS (*se înclină înaintea plebeilor; lui Massa*): Să fie chemați histrionul Gillon și Zbenga, găgăuța. Și Floralia să le cînte din flaut. Să dea o atelană, ca să-i mai înveselească pe cetățeni. (*În vreme ce plebeii au dat buzna la mese, generalilor săi.*) Timpul ne grăbește, așa că... (*Lui Scrofa.*) Ține,

Scrofa, falnică, meu chestor, ordinul și însemnele Senatului, cu drept de recrutare pe întreg Picenum. Quintus îți va sta de ajutor cu cohortele lui.

SCROFA Pe Iupiter, tatăl zeilor! și pe Marte cel viu! că-i ridic și pe morții din morminte să-i înarmez!

CRASSUS (celorlalți doi): Voi fi între Picenum și Umbria, la Curriculum, să-l întimpin pe tilhar. Ție, Aulus Mummus, îți cer să pleci de îndată în marș forțat, cu toate legiunile pe care le ai, înspre Arminium, unde-și ține Spartacus tabăra.

MUMMIUS: În marș forțat, și-l atac din mers!

CRASSUS Nu-l ataci, dimpotrivă. Te oprești și aștepti să pornească împotriva ta. Atunci, ca și cum te-ai feri, îl tragi după tine și, ținând mereu stînga munților, cobori în Picenum.

MUMMIUS Pînă mă întîlnesc cu legiunile și auxiliarii lui Scrofa.

CRASSUS Nu te oprești nici atunci, și țineți mereu stînga munților!

SCROFA: Pe Marte, răzbnătorul! că-i un fel de fugă, și nu înțeleg!

CRASSUS: Ai să înțelegi cînd, în a treia zi dinaintea idelor, îi voi cădea în spate din dreapta munților și-l vom pecetui în strîmoarea de acolo, d.n. Subiacum. La trîmbița mea de atac...

SCROFA ...rotesc de front, îl închid din cele două capete ale strîmtoării și, pe Hecate!, că-i voi măcelări pînă la unul. Mărite Marcus Licinius, pe Pluto! și pe toate noptaticile divinități ale infernului, căroră li-l dăruiesc pe tilhar! Îți jur că-l voi prinde pe sclav de coamă și îl voi arunca la picioare.

(Generalii dau să iasă; odată cu ei, dar în altă direcție, Baebius; acesta este prins de braț de către Massa, care-l urmărește de mult.)

MASSA (lui Crassus) Stăpîne, ăsta nu-i de-al nostru, dar l-am văzut dînd tir-coale pe-aici. Și-acum mereu trăgea cu urechea la ce-a vorbit înălțimea-ta.

CRASSUS (lui Baebius): La ce-ai venit? Vorbeste, cîine, că n-am vreme să aștept! *(Cum Baebius tace, lui Massa.)*

Dă-l pe mina administratorului și să-l înalțe în furci. Dacă pînă mîine în zori nu primesc o tăbliță cu tot ce-a spus, la întoarcere vă ținuiesc pe cruce pe toți trei. *(Plebeilor, care rid la schimele lui Gillon, la dansul luteric al Zbengăi și la flautul dulce al Floraliici, fără să uite să se îndoaie pe rupte.)* Gloată de leneși și palavragii, ce mai așteptați de nu vă treceți pe lista recrutorului?!

AL DOILEA PLEBEU: La ce? Că peste o mîncare ca asta cînd om mai da?!

CRASSUS: Să-i zdrobim pe sclavi, i veți primi de fiecare familie cîte o măsură de grîu fără plată.

AL DOILEA PLEBEU: Puțin! Mult prea puțin, pentru cît singe ne-om vărsa.

CRASSUS: Și din *ager publicus*... Din pămîntul confiscat în Campania și Capua...

AL TREILEA PLEBEU: Campania are pămînt bogat, se știe.

PRIMUL PLEBEU: Și Capua. Și are pășuni strașnice... Dar lupte de gladiatori, jocuri de circ?

CRASSUS: După victorie! Acuma, cu atîtea înfringeri, Senatul și poporul roman sînt în veșminte de doliu. *(Se apropie de cele două statui; cu o plecăciune, le așterne o suviță de păr pe care i-o tăiaze o sclavă; apoi primește din mina alteia o amforă, din al cărei conținut lasă să se prelingă pe statui.)* Primiți cu bunăvoință aceste ofrande și libațiuni, și ascultați-mi ruga! O, bunule părinte, tată al meu, și tu, frate, vă chem să mă însoțiți cu sufletele și gîndurile voastre, ca să-mi dați putere la lucrul la care m-am pornit. *(Se ridică; plebeilor.)* Închin ființa mea, lăcașul meu, pămîntul, minele mele de aramă și argint, apa care curge pornind morile mele, întreagă averea mea, cu zeii tutelari, și tot ce-mi aparține. Le închin poporului roman, Cetății sfinte Roma și zeilor săi. Am jurat.

PLEBII: Victorie! Victorie! Victorie!

CRASSUS (lui Massa, cu glasul comandantului): Platoșa, armele și calul meu de luptă! *(În ovațiile plebeilor, intră în clădire.)*

ACTUL al II-lea

Tabloul 4

Pretoriul lui Spartacus.

Crixos, Castus, Gannicus și alți comandanți se îndeamnă la băutură.

CASTUS Ce-i cu tine, Crixos? Tu, care-ți spuneai regele ospățului... Ia de bea!

CRIXOS: Fără Oinomaos nu mi-l a bea.

CASTUS: Și ce-ai făcut pentru el, pentru aducerea lui aminte? E a noua zi

- de cind s-a pierdut, și la ofrandele ce-i datorăm comandantul nu-i de față.
- GANNICUS** : Ce fel de ofrande, ce funeralii, cind nu-i răscumpărăm singele vărsat cu o luptă de gladiatori ? Se cuvenea să-i dăruim pe toți cei opșiute de prizonieri romani.
- CRIXOS** : Spartacus vrea să-i schimbe pe arme.
- GANNICUS** : Să-i schimbe. Dar măcar pe ăștia doi, pe rudiar și pe tribun, să-i dăruim sufletului lui Oinomaos, care acum a fi rătăcind pe malurile Styxului. (*Lui Publiper.*) Tu, ăsta mărunțelu', du-te și adă-i ! Hai, ce stai ? !
- PUBLIPER** : Comandantul spunea să nu ne atingem de ei, că are un gând...
- CRIXOS** (*cuiva de la masă*) : Adă-i tu, Indutiomar. (*Lui Publiper.*) Lasă-l, că-i aduce, așa, de-o joacă ! (*Rhodopeei, care stă deoparte.*) Ce stai cloșcă, bătrînico ? Ți-i de fecior, sau unde nu te vrea comandantul ? Mde, se vede că nu-l mai faci trebuință, acum, că i-s ochii pe alta.
- RHODOPEEA** : O spioană !
- CRIXOS** : O fi, da-i frumoasă. Frumoasă, foc ! (*Îi întinde niște lăncușuri și citeva bijuterii.*) Na, ține, scule de preț, aur. Cînd te-o vedea cu ele comandantul, pe loc s-o întoarce iar la tine, și poate că mi-o trece mie pe frumoasa Clodia. (*Hohotește, rid și cei de la masă.*)
- RHODOPEEA** (*lui Glaber, care împreună cu Battatus au fost aduși de Indutiomar*) : Credeai că dacă ești văr cu tîcătoasa asta, scapi ? Na, că vă pune să luptați ca gladiatori !
- CRIXOS** (*lui Battatus*) : Rudiarule, mi-ai fost stăpîn și mă închirieai să-i bucur prin circuri pe patricieni și pe plebei ; cu iscusința și cu spada mea neiertătoare. E rîndul tău să dovedești soților mei că știi să ții o spadă în mînă. (*Celor de la masă.*) Luați seama la noua așezare a vieții. Ha-ha-ha !
- LUCRETIUS** (*care intrase cu cei doi*) : Tribunul Clodius Glaber așteaptă să ducă o misivă către Marcus Licinius din partea conducătorului vostru.
- CRIXOS** : Misiva cea mai bună e spada din mîna mea. (*Celor doi, care au primit armele de luptă.*) Începeți !
- LUCRETIUS** : Nu sînt prinși de război și nu-i drept.
- RHODOPEEA** (*lui Crixos*) : Ce-l ascuți ? Dă-i morții, ce mai stai ?
- LUCRETIUS** : Ce departe ești, femeie, de omul care se cheamă că-i bărbatul tău !
- RHODOPEEA** : Adică mai aproape îi este Clodia Pulcher, nu ? (*Celor de la masă.*) O spioană ! Și nărodu' ăsta al meu o poartă să cunoască drumurile
- pe care va să vă scoată dincolo de hotare.
- CASTUS** : Pe cine o scoate, că eu unul, din pămîntul italic nu mă ăau plecat. (*Brusc, celor doi, care încercaseră citeva lovituri de spadă.*) Voi, ăștia, opriți-vă ! Opriți ! Tribunule, cu ce misive te trimite Spartacus ? Spune !
- GLABER** (*speriat de moarte*) : Nu știu. Nu mi-a vorbit.
- CASTUS** (*celorlalți*) : Se iau măsuri, se trimit misive, și noi nu știm nimica !
- GANNICUS** : Adică, de ce-a plecat ca zăbăucul spre moarte Oinomaos ? Că a fost dat deoparte de la orice hotăriri și n-a mai răbdât.
- CASTUS** : Nici nu-i de răbdat. Spune și tu, ce să caut dincolo de Alpi, cînd aici am tot ce-mi dorește inima ? ! Și-apoi, nu mai am încredere în el. Ce caută aici nobila doamnă Clodia Pulcher ? De ce-l ține în viață pe tribun ? Ce caută celălalt patrician, poetul de care ascultă ca de un oracol ? La ce-au venit, decît să-l cumpere de partea lor și să ne vîndă pe noi ? !
- CRIXOS** (*cu spada în mînă*) : Taci ! că... pe cîinele Manigomor și pe toate zeițările infernului !
- CASTUS** : Tac, dar îți cer să-mi răspunzi ce caută dincolo de apele revărsate ale Padului ?
- CRIXOS** : Drumul către Alpi.
- GANNICUS** : Și pentru asta trebuia să-l însoțească de-a călare nobila doamnă ?
- CRIXOS** : E om și el, bărbat. Îngăduiți-i să se iubească cu o femeie ca o zeiță. (*Lui Castus.*) Un comandant care întîlnește un culcuș dulce pentru trupul său ostentat luptă și mai cu foc.
- CASTUS** : A luat-o ca să-și însemne dînsa în minte strîmtoarea în care ne va vinde lui Marcus Licinius.
- PUBLIPER** (*se aruncă cu ghioaga spre Castus*) : Încă un cuvînt, și-ți sfîrm bostanul, de nu-l mai culege nimeni ! (*Castus și Gannicus, în urletele femeilor de la masă, au scos săbiile să parazeze lovitura ; doar intervenția lui Crixos îi desparte ; acestuia.*) Nu l-ai auzit ?
- CRIXOS** : O vorbă aruncată la băutură... Nu-i de ajuns că l-am pierdut pe fratele Oinomaos, acum să ne ucidem și noi între noi ? !
- CASTUS** : Eu cu Gannicus ne luăm legiunile și plecăm. O clipă nu mai stau.
- CRIXOS** : Plecați, da' singuri !
- GANNICUS** : Asta nu ! Pe Hercule !, dacă trebuie, îmi deschid drum cu spada.
- CRIXOS** (*în urletele femeilor, i-a pus mîna în gît*) : Indutiomar, cheamă garda ! Tu, ăsta mărunțelu', înșfacă-l pe celălalt ! Așa ! Leagă-i !
- CASTUS** (*cuiva de la masă*) : Hircania-nule ! Ia seama, Evemer, că asta te

asteptă și pe tine. Ți-am spus că simt trădarea în aer...

GANNICUS : Evemer, ai arcul încordat și nu slobozești săgeata în ciinele de Crixos ? Acuma, cît nu-i Spartacus în tabără, să-i dăm peste cap. Hai, trage ! Trage, ce stai ? !

CRIXOS : Jos arcul, Evemer, că ești un om mort ! (*Erminiei, care îi venise înainte.*) La o parte, că am pieptarul, platoșa mea din piele de bivol. (*Săgeata slobozită de Evemer a străpuns-o pe Erminia.*) Uciagașule ! Hircanian afurisit, atîta ți-a fost, că spinzură-toarea te-a mîncat ! (*L-a și dat de pămînt. Împreună cu Uwe, dă să-l scoată, cînd observă că Publiper cu Alexris au ridicat-o pe brațe pe Erminia. Lui Alexris.*) Tu, vraciule, vezi ce se poate cu femeia, și te răsplătesc cu atîta aur cît n-ai văzut de cînd ești !

ALEXIS : Nu aural tău, ci puțină zbatere a inimii, cît o mai aud, asta s-o țină, poate, în viață.

CRIXOS : Sună alarma, Uwe, și, cu toți ai noștri, sub arme ! Luați voi seama la hircanieni și parți, cît îl spînzur pe ticălos.

UWE : Nu ai căderea s-o faci fără judecata și ordinul comandantului. Știi bine că nu.

CRIXOS : Atunci, ia-l ! Ți-l predau pînă se întoarce Spartacus.

UWE : N-ai mult de așteptat, c-auzi trimbițele, înseamnă că s-a întors. (*Iese cu Evemer, ducîndu-l mai mult pe sus*)

CRIXOS (*lui Indutiomar, care-i păzea pe cei doi romani*) : Înapoiază-le armele și adă-i, să terminăm cu ei ! (*Celor de la masă.*) Oinomaos, încă în viață, i-a ales gladiatori, și nu sînt eu omul să calc ultima dorință a unui mort. (*Celor doi.*) Spada și viața sînt în mîna voastră, porniți ! Așa, rudiarule, izbește-l ! Ține-te bine, tribunule !

SPARTACUS (*intrînd în mare grabă, celor doi*) : Opreți ! Oprește, am spus ! Jos sabia. Lentulus Batiatuș, că-ți zbor capul !

CRIXOS : De ce-i oprești ? Jur pe Freia că-i o luptă dreaptă, ca între doi vajnici gladiatori. (*La hohotul de ris al lui Batiatuș care se și vedea scăpat.*) Te crezi scăpat, ciine ? (*Și-i înfige pumnalul în piept.*)

SPARTACUS (*il trage deoparte pe Glaber ; lui Crixos*) : L-ai înjunghiat cînd își aruncase sabia din mînă. Te știam bețiv. nu si laș. (*Lui Alexris, predîndu-i-l pe Glaber.*) Coase-l pe unde trebuie. Răspunzi de el, că-l vreau în treg și nevătămat. Țin să trimit prin el un mesaj către Marcus Licinius.

ALEXIS (*ieșind cu Glaber*) : M-oi osteni să-l cîrlesc cum e mai bine.

CRIXOS (*fierbînd de minie*) : Comandantule, m-ai făcut „laș“... Dacă mi-o spunea altul...

SPARTACUS : Mi-e rușine să te privesc, ce jos ai ajuns. Tu, bunul, vechiul meu tovarăș de luptă, și te-ai înfolit ca o paiată... Ce-s straietele astea pe tine ?

CRIXOS : Sînt ale consulului Publicola. Acuma, că am ajuns și noi...

SPARTACUS (*ii taie vorba*) : Odată cu purpura, ți s-a lipit de inimă și inima celui ce-a purtat-o. (*Privindu-l pe comesenii lui Crixos.*) S-au strîns în jurul tău corbii, ca la hoit. (*Cu un gest.*) Plecați ! (*Lui Crixos.*) Ce mai soți de arme ! Niște uciagi și jefuitori. Mi-ați ridicat împotriva toate așezările. Pînă și sârmanii cultivatori de ogoare, speriați de răul vostru, fug unde văd cu ochii. Nu ne-am ridicat ca să-i tragem pe oameni la un alt fel de sclavie, poate mai de plîns...

CRIXOS : Ne-am cam întrecut, adevărat. Sînt un pătimaș, știu.

SPARTACUS : Biruie-te ! Și fierul, că-i fier, și nu-i mai tare ca omul care-și biruie patima.

CRIXOS : Pedepsește-mă ! Pune să fiu biciuit, ținut în cule de primul copac. Sau dă-mi moartea. Ține spada, izbește !

SPARTACUS : Crixos, frate, ce vorbești astea ?

CRIXOS : Sînt iar fratele tău ? Atunci, dragule, bea cu mine din falernul ăsta ! Să bem pentru aducerea-aminte a viteazului Oinomaos ! Pentru el și pentru prietenia noastră de neînfrînt.

SPARTACUS : Pentru prietenia noastră, frate Crixos !

CRIXOS : Nu te-am întrebat de ce te-ai întors cu mult înainte... Unde au venit apele mari, și vă venea greu să treceți... ?

SPARTACUS : Nu mi-a fost de apele ce coborau din munți, cît de isprăvile voastre. De-atîtea ticăloșii și jafuri, oamenii ne sînt cu totul împotriviți. Numai ochi dușmani, nici o privire prietenoasă. Nici că se putea să-i dăruiți lui Marcus Licinius aliați mai de nădejde.

CRIXOS : Înseamnă că nu mai treci Alpii...

SPARTACUS : În strimtorile de-acolo, cu o populație mereu mai dușmănoasă și cu dihonii care a intrat în voi, nu mă încumet a trece Alpii.

CRIXOS : Înseamnă că ai auzit de Evemer și de cei doi samniți.

SPARTACUS : Am auzit. Știu de la Uwe. Să fie biciuiți și alungați din tabără !

CRIXOS : Și cu hircanianul, ce-ai hotărît ?

SPARTACUS : Odată cu el au intrat în tabără dezmațul și anarhia. Un bău-

tor de singe. Să fie tintuit în mijlocul castrului, cu tabăra adunată pe cohorte, manipule și centurii. Spre știință și învățătura de minte a celor deopotrivă lui. Du-te și împlinește ce trebuie.

CRIXOS (*gata să iasă*): Ești ostenit. De moarte ești ostenit.

SPARTACUS: Sufletul mi-i ostenit. (*Lui Alexs, care intrase cu Glaber, urmînd-o pe Rhodopeea.*) L-ai cusut? Mulțumesc. (*Lui Glaber.*) Ai să pleci cu niște oameni de pază. (*Direct.*) Spune-i comandantului roman că-i voi elibera pe cei opt sute treizeci de prizonieri, pentru opt mii trei sute de arme de atac și apărare, de cea mai bună calitate.

GLABER Marcus Licinius nu va primi, odată cu capul!

SPARTACUS: Atunci, prinșii romani vor avea soarta alor noștri căzuți prizonieri la voi. Sau poate să învelesc tabăra silindu-i să lupte ca gladiatori.

RHODOPEEA: Și să ne dea feciorul!

GLABER: Am să-i spun.

SPARTACUS: Nu-l va da, femeie!

RHODOPEEA (*mereu lui Glaber*): Nu degeaba. În locul acelor mii de săbii și scuturi, să-mi dea feciorul.

SPARTACUS: Nu pot, femeie! Ne trebuie arme pentru noii veniți.

RHODOPEEA: Dă-i încolo de nebuni și ticăloși! Îți sînt mai aproape decît copilul tău, singele tău? Ce te omori pentru el?

SPARTACUS: Tribunule, fără schimb de zece arme pe om, nu-i vedeți vii. Publiper, la-ți doi-trei din gardă și scoate-l cu bine pînă la drumul mare.

RHODOPEEA (*în urma lui Glaber și a lui Publiper, care ies prin stînga*): Spune-i generalului că eu, femeia comandantului Spartacus...

SPARTACUS (*Clodiei*): Oare ce-o fi în capul femell ăsteia?

CLODIA: Ca și cum ai ști ce-i în capul tău...

SPARTACUS: Adevăru-i că nu știu. Cu dezmățul și cu dihonnia din tabără, cum să trec Alpii?! Și, dacă nu-i trec, la ce bun tot ce-am tras și-am pățit?

CLODIA: Cum de-ai ajuns să ridici zeci de mii? De la ce-ai pornit?

SPARTACUS: Începutul, fuga noastră înspre Vezuviu, a fost ca un fulger de minie. Apoi, cum ni se alăturaseră mii de nefericiți, cete mereu mai mari, mi-a trecut prin minte, ca fost decurion în armata romană, că i-aș putea închea într-o armată bine întocmită, și astfel să răzbatem către casele noastre... Cu bune și rele, cam asta mi-a fost viața, vreme de trei ani.

CLODIA: Încerc să re trăiesc în gînd ce-al tras, numai de la ai tăi, în acești

trei ani, și-mi dau seama că nici o săptămînă n-aș fi rezistat.

SPARTACUS: Sînt dat cu greul.

CLODIA: Și-i de-ajuns?

SPARTACUS: Poate că amărăciunea, cînd e multă, capătă dulceață, care nu te îmbată, dar te ține treaz, mereu mai pornit să nu dai înapoi.

CLODIA: Și-acuma, cînd te credeai aproape scăpat, bunii tăi frați de arme...

LUCRETIUS: Se pare că nu vor să treacă Alpii cît nu i-au slobozit pe sclavii rămași în Italia.

SPARTACUS: Ba pentru jaf și imbui-bare!

LUCRETIUS: Gurile rele spun că nici ție nu-ți era să mai treci Alpii. Ca să nu te desprinzi de Clodia Pulcher.

SPARTACUS: Gura asta rea e muierea mea, nu? (*Clodiei, direct.*) Țin la tine, Clodia, și nespun de mult mă bucură să-ți simt suflarea, dar să-mi părăsesc soții de arme și drumul pe care l-am gîndit, pentru o stare a mea de mulțumire, de fericire chiar, asta, odată cu capul, n-aș face-o.

CLODIA: Știu.

SPARTACUS: Cum nu putem străbate prin miazănoapte, va trebui să mă îndrept iar spre miazăzi, să trecem marea și, odată în Illyricum, de acolo, spre casele noastre!

LUCRETIUS: Ușor schimbi direcția de marș.

SPARTACUS: Nu mi-e ușor, și lacrimile din inima mea eu le știu. Trei ani de lipsuri, de morți și grele încercări, toate le-am dus în spate cu un singur gînd — să trec Alpii.

CRIXOS (*revenind*): Tabăra e adunată. Dacă vrei să vii...

SPARTACUS: Cei vinovați pot fi pedepsiți și fără mine. (*Apăs.*) Și vreau să știe întregul castru că, de azi înainte, toate veșmintele, sculele de preț și ce se mai află în bagajele voastre vor fi strînse și schimbate pe cai, fier și arme. Ce nu putem schimba, la foc! Poți să pleci.

LUCRETIUS: Mare lucru, să-ți păstrezi o inimă de neinvins, și la bine, și la rău! Fiindcă nenorocit e acela ce nu poate răzbate din nenorocire.

CLODIA (*privindu-l lung pe Spartacus*): Nu știam că un om poate purta atîta tristețe. (*Cu un icnet de ris.*) Dar pe drum, obrazul îți înflorise, și cîntai... Cîntau visurile din tine.

SPARTACUS (*cu un zîmbet fugar*): Dacă ai ști ce fericit m-au făcut cele cîteva ceasuri, în scurta călătorie cu tine! Respiri atîta liniște, atîta pace, că am uitat de toate.

CLODIA: Ce-ți pot răspunde? Nu cred să doresc nimic, decît să te păstrez veșnic. Venisem la tine ca să te trag

- asupra Romei, să mă răzbiu. Acum, însă, sint tare bucuroasă doar să-ți merg în urmă ca o umbră. Eram ca o mare plină de valuri și nu găseam țărnuțul de care să mă alint. Tu îmi ești țărnuțul, și eu îți sint marea. Ca să te scald, să-ți dau puterea, dragostea. Să-ți dau și viața, dacă-ți trebuie.
- RHODOPEEA** : Stau și mă uit la voi și mă întreb cum nu vă este rușine, ca ziua, pe lumină...
- SPARTACUS** : Nu te-am chemat și te rog să ne lași.
- RHODOPEEA** : Nu mi-i de ea, că, așa cum te știu, nu-i nici prima, nici ultima. Dar mă întreb pentru ce te omori cu nebunii și cu tilharii ăștia, cînd eu te chem acasă, la bătrînuțul tău tată, la livadă și la vie, cît nu s-o fi uscat, că de cînd le-am lăsat...
- SPARTACUS** : Mai bine n-ai fi venit.
- RHODOPEEA** : Ești nebun, ție însuși dușman ! Te-ai dat sclav unor sclavi !
- SPARTACUS** : Decît ca tine, sclavă bulemdrelor și unor uscături de pometuri, mai bine sclav gîndurilor, visurilor mele.
- RHODOPEEA (gest spre Clodius)** : Sclavulei ! I-am citit cîndva în palmă că poartă moartea. Moartea-ți poartă.
- SPARTACUS** : Și moartea, de-o fi, dar în rîs și bucurie, nu în ură și întristare. *(Pe alt ton, lui Crixos, care intrase cu Baebius, Gillon, Zbenga și alți cîțiva.)* Crixos, cum a fost, totul în liniște ? Au fost alungați și cei doi samniți ? Bun ! *(Dă ochii cu Baebius.)* Baebius, frate ! Ai venit ? Mă temeam că au pus mîna pe tine !
- CRIXOS** : Cam așa a fost, dar l-au liberat dinșii. *(Și-i arată pe Gillon, Zbenga și pe fostul portar pe post de cîine.)*
- GILLON (se înclină)** : Paznicul de poartă și noi, histrionii lui Marcus Licinius, gata să te învezească pe tine și ai tăi.
- SPARTACUS** : Vă mulțumesc. La timpul potrivit, n-am să mă dau deoparte. *(Lui Baebius.)* Bucuros, Baebius, că ai scăpat.
- BAEBIUS** : Mai bucuros eu, că pot să-ți aduc ultimele hotărîri ale lui Crassus și ale generalilor săi. Aulus Mummius și Quintus cu chestorul Scrofa sint în Picenum.
- SPARTACUS** : Știu, și-i voi întîmpina cum se cuvine.
- BAEBIUS** : Au ordin să nu primească lupta, ci să te zădărescă. Să vă tragă în jos înspre Subiacum, în strîmtori. Acolo, în a treia zi dinaintea idelor, Crassus îți va cădea în spate din dreapta munților. Știu chiar din gura lui Marcus Licinius și locul, și ziua.
- SPARTACUS (lui Crixos și celor veniți odată cu el)** : Să-i jucăm pe jocul lor ! *(Cu vioiciune.)* Să vină la mine Menas ! *(Lui Baebius și celorlalți.)* Cunosce strîmtoarea Subiacum. E ca un gîtlej, o virșă strasnică. *(Vesel.)* Fraților, e vorba să ajungem în toată liniștea în dreapta Apeninilor, să tăiem coasta și să cădem în strîmtoarea Subiacum înaintea lui Crassus. Va fi o întrecere între noi doi, care va ajunge primul. Prețul acestei întreceri e viața noastră și moartea legiunilor lui Mummius și Scrofa, care-l așteaptă acolo pe Crassus ca să ne prindă în clește.
- CRIXOS** : Poruncește, și plec în toată graba !
- SPARTACUS** : Nu. Tu vei merge de-a lungul mării și încheietor de coloană. *(Lui Menas.)* Menas, lei boarii pe care i-ai ridicat din Picenum, și-așa înveșmîntați în piei de oaie sau lup cum sint, cu ghioagele lor drept arme, vă porniți împotriva legiunilor lui Mummius ! Să-și cheme și haitele de cîini care i-au însoțit. Pe jos, călare pe asini, pe catiri, fiecare cum a venit, îi duci spre romani.
- MENAS** : Îi duc spre moarte.
- SPARTACUS** : Nu, că au ordin să nu primească lupta. Poate că-i mai jefuiți de bagaje și harnașament, ca să-i mai zădăriți. În urma voastră pornesc cirezile de vite, cu cei mai buni boari, ca să nu se răzlețească.
- MENAS** : Nu-i vorba că m-aș teme, dar pierd și oamenii, pierd și cirezile de boi.
- SPARTACUS** : Înapoia vitelor și ascuns de ele, vin Corax cu călărimea, și-n urma lor, Uwe și Crixos, cu legiunile de celți. *(Lui Uwe.)* Ai grijă să nu se încarce nimeni peste hrana de două zile și armele de atac. *(Iar lui Menas.)* Caută să înaintezi șovăind și dezlinat, ca și cum ți-ar fi teamă. Mă înțelegi ?
- MENAS** : Nu te înțeleg, dar te ascult.
- SPARTACUS (tuturor)** : Vă veți ține așa, de-a lungul coastei, fără să-i opriți în vreun fel, pînă la Subiacum, unde drumul se îngustează ca un fel de strîmtoare.
- MENAS** : Încep să înțeleg.
- SPARTACUS** : Acolo, la semnalul meu, Corax cu călărimea și Uwe cu Crixos vor fi pătruns cu legiunile printre cirezile de boi și se vor arunca ca fulgerul. În vreme ce eu, cu ai mei, îi voi fi închis de cea parte. Și țin-te, Menas, cum i-om ucide !
- MENAS** : Dă-mi prilejul, Spartacus, să împlinesc întocmai ce mi-ai cerut, și ne-o merge vestea pînă în veci.

Castrul roman. Pretoriul.

De o parte și de alta a cortului lui Crassus, doi lictori, pe umeri cu respectivele securi și fascicle de nuiete. Mai deoparte, Primul, Al doilea plebeu și Vinzătorul ambulant, ostași, în vreme ce Al treilea plebeu e cu armele și insignele de centurion.

PRIMUL PLEBEU: Mă întreb de ce ne-aș strins deoparte, pe noiăștia de la Subiacum...

CENTURIONUL: Te întrebi? Ca și cum nu l-ai fi auzit pe tribun...

PRIMUL PLEBEU: L-am auzit, dar tot mai trag nădejde.

CENTURIONUL: S-a hotărât, ce mai... Descăpăținarea. După vechea lege, din zece, unul își pierde capul.

PRIMUL PLEBEU: Și ce pot face?

VINZĂTORUL AMBULANT: Cum ne-or cădea sorții. (*Mișcarea din cort și aerul sever al celor doi lictori îi fac să se retragă în fund-dreapta. Din cort a ieșit Scrofa, cumplit de încrunțat.*)

SCROFA (cu glas puternic): Cohortele cu drapelele, în rîndul întii. Pe legiuni și manipule, alinierea! Din zece în zece, numără!

CRASSUS (venind din cort într-o togă neagră, către Mummius, Quintus și Glaber, care-l însoțesc): S-o facem și pe asta. (*Lui Glaber.*) Vorbește, tribunule, de ce te-ai oprit?

GLABER: Bătrînii pun înfringerea pe seama faptului că i-al pornit din Roma fără lupte de gladiatori, s-o sature pe Nemesis cea băutoare de sînge.

CRASSUS: Să fie ea liniștită, Nemesis, că un fluviu de sînge o așteaptă! (*Lui Mummius.*) Roșesc de rușine că după Fundi, Camerinum, Nursia și Mutina, tot atîtea nume cîte dezastre ale legiunilor noastre, Aulus Mummius, prim locotenent de-al meu, i-a dăruit țilharului o nouă cunună, victoria de la Subiacum. Îți ordonasem să nu primești lupta.

QUINTUS: Ne hărțuiau tot timpul, dar, cum ne-ai ordonat, pînă la Subiacum nu ne-am oprit.

MUMMIUS: Ajunși acolo, la locul și timpul potrivit, cînd am auzit chemări de trîmbițe și semnalul de atac din dreapta muntelui, de unde te așteptam...

CRASSUS: V-ați trezit că-n locul meu, pe coastele prăpăstioase, cobora Spartacus cu ai lui... Mda. O cumplită rușere de nori m-a întîrziat cu o zi și o noapte. Țilharul s-a folosit cu iscusință de întîrzierea mea, și vol, ca niște lași...

MUMMIUS: Am fost copleșit, n-am mai știut ce-i cu noi. Și trîlarii, cei mai buni soldați ai mei, dați cu greul,

și-au pierdut mintea și n-au mai știut ce-i cu dinșii.

CRASSUS: Cu hotărîrea de a-i decima pe fugari, vor învăța să nu-și mai piardă nici mintea, nici armele. (*Spre dreapta, fund.*) Chestore Scrofa, gata cu numărătoarea? Bun! Cei căzuți la sorți, zece pași înainte!

MUMMIUS (în vreme ce se aud bubuind pașii soldaților): Mărite Marcus Licinius, din cei ieșiți la sorți or fi și unii care nu s-au putut împotrivi puhoiului fugarilor și-au fost tîrșiți fără de voie...

CRASSUS: Sorții și-au spus cuvîntul.

GLABER (revine tulburat din dreapta): Printre cei ieșiți la sorți e și Publius, fiul chestorului Scrofa.

MUMMIUS: Publius?! Dar e un brav!

CRASSUS: E al zecelea.

CENTURIONUL (venind înaintea lui Crassus): Eu l-am scos dintre cei căzuți, să nu fie batjocorit de țilhari. Era una de sînge. Cer pentru el îndurare. Dacă trebuie să plătească cineva, atunci eu, care l-am scos... E datoria ta de comandant suprem să ascuți adevărul.

CRASSUS: Pentru că ai cerut să-mi calc hotărîrea, datoria mea de comandant suprem îți cere să-ți dai moartea.

MUMMIUS (în vreme ce lictorul îl scoate pe centurion): Mărite comandant suprem, pe cei doisprezece zei tutelari!

CRASSUS: Locotenent Mummius, pe Jupiter Stator! nici un cuvînt în plus! (*După o pauză, mai liniștit.*) Află că după decimarea de azi, nimeni nu va mai fugi dinaintea dușmanului. Roșesc să dau unor sclavi numele de dușmani. (*Pornit.*) Dar pînă cînd să privim fără indignare ca poporul-rege, stăpîn peste neamurile lumii, să fugă dinaintea unor sclavi?! Această pată, această rușine cumplită nu poate fi spălată decît cu sînge. (*Lui Scrofa, care-i venise înainte.*) Poruncește lictorilor să îndeplinească osînda.

GLABER (în vreme ce Scrofa a ieșit fără un cuvînt): Cum să dea poruncă să fie descăpăținat fiul său?!

CRASSUS: Și fiul meu de ieșea la sorți, nu mă împotriveam.

QUINTUS: Îngăduie atunci bătrînului să-și ia rămas bun de la fiul său.

CRASSUS: Fie! (*În timp ce un slujbaş îi scoate toga neagră, spre a-l înveșmînta în aceea cu chenar de purpură,*

lui Glaber.) Și, așa, să-i dau cite zece arme de fiece prizonier ?

GLABER : Altfel îi va sili să lupte ca gladiatori pentru înveselirea taberei de sclavi.

CRASSUS : Să-i spînzure, să-i jupoaie de vii, să știe și alții ce-i așteaptă dacă-i cad prizonieri. (*Gata să reîntre în cort, lui Mummius.*) Ia seama să se termine cît mai repede, după care celor rămași le redai armele. Drept mîncare, linte cu sare pentru întreg castrul.

GLABER (*ținîndu-se de Crassus*) : Și lui Spartacus, ce-i răspunzi ? Că-i spînzuri feciorul ?

CRASSUS : Nu. I-l înapoiez cu daruri. Tu ai să-l duci, că tot te știe. Poate să-i duci și o misivă...

GLABER : Pentru cei opt sute treizeci de prizonieri, că-i scapi de la o moarte rușinoasă ?

CRASSUS : În infern cu toți opt sute ! (*După un icnet de ris.*) Găsesc eu cum să-i scot fără să-i înarmez două legiuni, cum cere, da-i mai las să fiarbă în zeama lor... Aș vrea să-l văd, să-i vorbesc.

GLABER : Lui Spartacus ?

CRASSUS : Află, tribunule, că nu-l om să nu fie cumpărat. Totu-i să te învoiești din preț. (*Îl vede pe Scrofa,*

apropiindu-se, urmat de fiul său, și intră în cort urmat de Glaber.)

SCROFA : Fiule, ne-am născut știind că într-o zi vom muri, dar cum de-ai fugit ? (*Se descinge de spadă.*)

QUINTUS : N-a fugit. A luptat ca un viteaz. Însîngerat și plin de răni, eu am dat ordin să fie scos din vîlmășag.

SCROFA (*își încinge iar spada*) : Cerul fie lăudat ! Sint mai bucuroși de vitejia și rănilor tale, decît să opresc o judecată care nu poate fi călcată. Cu bine, fiule !

PUBLIUS : Cu bine, tată bun, și rogu-te nu te înveșmînta în negru...

SCROFA : Oh, Publius !

PUBLIUS : ...și nici să nu chemi bărbierul să-ți dea jos de pe creștet cununa de păr, în semn de doliu. Fiindcă fiul tău nu moare, ci, precum un stegar al victoriei, pornește înainte, să vă deschidă drum către biruință.

SCROFA : Oh, Publius, fiule !

PUBLIUS (*își înalță privirile*) : Soare bun, îngăduie încă o dată să mă pătrund de lumina ta... Cu bine, tată ! (*Către dreapta.*) Cu bine, frați ai mei de arme ! (*Celor doi lictori, care, cu securile pe umeri, stau deoparte.*) Luați-mă !

ACTUL al III-lea

Tabloul 6

Tabăra lui Spartacus. Pretoriul.

Cortul comandantului, cu străjile sale, mărunțelul Publper și Mutul, mereu cu zgarda la gît și cu o lance uriașă. Pe stîlpi, lîngă o prăjină pe care flutură flamuri cu felurite simboluri, harnașamentul și respectivele pa-nașe pentru caii comandantului. Deoparte, Baebius. Intră Alexis și Lucretius.

ALEXIS (*la murmurul ce se aude din fundul scenei*) : Tabăra salută răsăritul soarelui.

LUCRETIUS : Îmi ziceam că-și cîntă victoria asupra lui Scrofa și Mummius... Nu tragi la somn nici tu, Alexis.

ALEXIS : Eu, ca bătrînii, iar dumneata, Lucretius, ca îndrăgostiții... I-ai vegheat întoarcerea. Va să vie, că nunta cu dansul și ulcioarele de Caecub s-a încheiat.

LUCRETIUS : Nu-l știam pe Spartacus dorit de băutură.

ALEXIS : Ba dorit este, dar, pe cît poate își pune friu.

LUCRETIUS : La nunta asta l-a tras Clodia, că ea-i dorită de joc și cînt.

ALEXIS : Și nefericitul de tine, dorit de un cuvînt, de un zîmbet, nici cu atîta nu ești răsplătit !

LUCRETIUS : Cît mai simt în mine interul pentru om și soarta lui, nu sînt un nefericit. (*Se ridică brusc. Intră Clodia, în pas de dans, Gillon care o susține cu flautul, și Zbenga, lansîndu-se într-unul dintre dansurile ei de-zuchiade.*) Oh, Clodia, o noapte în-treagă !

CLODIA (*cîntat*) „Din colina Helicon, Hymen, Hymen, Hymeneu !” (*Izbut-nește în ris ; către Gillon și Zbenga.*) Oh, dragii mei, vă mulțumesc. Vă mulțumesc mult. (*Îi petrece spre dreapta.*)

ALEXIS : Comandantul nu a venit ?

LUCRETIUS : Ca la nuntă... A rămas să mai petreacă, să joace.

ALEXIS : Viața și-o joacă. După coline, acolo în văi, sînt mii și mii de bărbați sub arme. I-am auzit.

- CLODIA (*revenind spre Lucretius*): Oh, poetule, dacă ai ști cu ce cîntări de nuntă știe el să dezmiere de o mireasă! (*Pe alt ton.*) Bărbații s-au dus să se scalde de-a călare. Mi-ar fi plăcut să merg cu ei, dar eram singura femeie.
- LUCRETIUS: Și-ai dat înapoi de la o plăcere? Nu te mai recunosc!
- CLODIA: Nici eu. Aici mulți mă urăsc. Nu spun de femeia lui, dar mina lui dreaptă, Crixos, mistrețul ăsta sălbatic... (*Pe alt ton.*) Nu vine pînă nu le joacă pe toate. Și este una, o samnită, pe care o soarbe din ochi. Dar și ea, blestemata, are un vino-ncoare, că mă întreb cum de-o să reziste...
- CRIXOS (*intrînd furios, dă cu ochii de Clodia*): Frumoasă Clodia, zeiască făptură, de ce te ferești de mine, sărmanul?! (*Clodia, fără a-l încredința cu o privire, reia:* „Din grădina Helicon, Hymen, Hymen, Hymeneu“, îndreptîndu-se spre cortul ei, alăturat celui al comandantului; lui Baebius.) Baebius, ești comandantul gărzii, și la poarta decumană stau de az'noapte comandanții Castus și Gannicus.
- BAEBIUS: Stau.
- CRIXOS: Numai că acolo, la poartă, e și Glaber, tribunul, cu multe daruri pentru comandant. I-a adus și feciorul.
- BAEBIUS: Fără ordinul lui Spartacus nu intră și nu iese nimeni.
- CRIXOS: Latră tu, latră, că am poruncit să fie adus! Du-te, Uwe, și vezi să fie primit cu cinstea cuvenită. (*Rhodopeea se apropie gîfîind.*) Ce-i, bătrînic? Ți-a ajuns la ureche și ție? Stai că ți-l aduc!
- RHODOPEEA (*ieșind, Clodiei*): Dacă-l am iar pe Panais, poți să-l ții pe tată-său pînă vi s-o urfi.
- ALEXIS (*lui Lucretius*): I-a înapoiat fiul și-l copleșește cu daruri. Scump va plăti Spartacus facerea asta de bine!
- CLODIA (*s-a apropiat de ei*): Crezi că vrea să-l cumpere?
- ALEXIS: Știe că nu-l poate cumpăra, dar ca să dea loc la bănuiele... Să-l înjosească în fața alor săi, cum că ar fi între ei un fel de înțelegere...
- RHODOPEEA (*reintră, odată cu Crixos, Uwe și Glaber, se agăță de fiul său*): Panais! (*Lui Crixos.*) Mă uit la el și nu-mi vine să cred.
- PANAIS: Să mă vezi, mamă, călare pe armăsarul meu numid...
- CRIXOS: Cum? Pintenogul nu-i al lui tată-tău?
- GLABER: Are și comandantul Spartacus un fugar de seamă. (*Gest spre Floralia, care, într-un peplum alb, cu un voal subțire, roșu ca focul, și pe cap cu o cununie de flori, i-a luat mințile lui Panais.*) Și o flautistă, să-l bucure în nopțile mai reci. (*Acesteia.*) Darurile pentru soția comandantului!
- (*Rhodopeei, care a și primit coșulețul cu daruri din mina Floraliei.*) Primește-le, odată cu respectul pe care vi-l poartă pentru bunele gânduri ce i le-ați trimis prin mine.
- CRIXOS (*dezamăgit că nu a primit nici un dar, cu bruschete, lui Glaber*): Mi-ai cerut să vezi prizonierii și starea lor. Du-te, Uwe, cu tribunul, să-i vadă.
- PANAIS (*Floraliei*): Floralia, îi dau tatei, în schimbul tău, calul meu numid.
- CRIXOS: Degeaba te repezi cu schimbul, că dacă nu-i face trebuință comandantului, s-ar mai găsi și alții în drept. Uwe, sau poate chiar eu...
- RHODOPEEA (*în admirația veșmintelor din coșuleț, lui Crixos*): Ca și cum ai mai avea ochi pentru alta, și n-aș vedea cum te pierzi de dragul Clodiei?
- CRIXOS: E adevărat că m-a prins în mreje, dar, dacă m-aș lua cu floricica asta de fetișcană, poate să scap.
- RHODOPEEA: Nu mai scapi. Pe cine-l înseamnă cu ochii ticăloasa, l-a și închinat infernului și chinurilor veșnice.
- CRIXOS: Îmi vine, așa, să ucid pe careva, ori să mă omor.
- RHODOPEEA: Ce rost ar avea, cînd un jungher bine înfipt în lupoaică...
- CRIXOS: Nu, femeie! Nu-mi cere să ridic mina împotriva ei. Nu pot.
- RHODOPEEA: Atunci, cere-i comandantului s-o alunge. Pe voi vă lipsește de orice plăcere, și el, în plin desfrîu!
- CRIXOS: Trebuia să te naști bărbat, că aprigă fire ai! Rost că așa am să fac. (*E gata să iasă, dar se aude o trimbiță.*) Comandantul!
- RHODOPEEA (*lui Panais, care-i șoptește Floraliei*): Vino, Panais, să te vadă tata cu mîndrețea asta de arme.
- CRIXOS (*lui Spartacus, care intră grăbit*): Gata nunta? Bine că te-ai îndurat să vii!
- SPARTACUS (*lui Baebius*): De ce l-ai primit pe tribunul roman?
- CRIXOS: Eu l-am adus.
- SPARTACUS: Umblă prin castru de capul lui. L-am scos pe poartă. I-am înapoiat și armăsarul numid, cu harnașament cu tot. Să știe comandantul roman că nu pentru darurile aduse mie îi predau prizonierii, ci în schimbul armelor cerute.
- CRIXOS: I-ai înapoiat și pintenogul lui Panais?
- SPARTACUS: Și.
- CRIXOS (*batjocoritor*): Poate să-l înapoiez și pe fecior-tău, cu cuirasa, coiful, pulparele și sabia?
- PANAIS: Romanul a fost bun cu mine.
- SPARTACUS: Ai pornit ca nebunul, cu Oinomaos, și te-ai întors ca o piaiță, ca un histriion! Dă totul jos de pe tine!

RHODOPEEA : Ce-ai cu el ? Îi stă așa de bine... Îmi spune Panais că înaltul general îți îngăduie să ne întorcem acasă, în munții noștri, și te înalță în rang de împuternicit al Romei.

SPARTACUS : Ca să-l las pe ai mei de capul lor, nu ? Cum de-ai coborât pînă într-atîta încît să-mi fie rușine de zilele și anii trăiți împreună ? !

PANAIS : Dacă l-ai cunoaște, tată, ce blînd și darnic e ! Mă socotea de-ni lor. *(Pe alt ton.)* Și apoi, eu și mama sîntem oameni liberi, nu sclavi... *(O palmă de-a lui Spartacus l-a amuțit.)*

RHODOPEEA : Ce, îți pare rău că se poartă și vorbește ca un om liber ? *(Mereu cu coșulețul în mînă.)* Ori că veșmintele astea sînt pentru femeia ta, o matroană, și nu pentru Clodia Pulcher, o curtezană...

SPARTACUS *(fără să ridice glasul)* Păstrează-le, că va trebui să le înapoiez. *(Celor de față.)* Fiecare, la locurile voastre ! Plecați ! *(Lui Baebius.)* Vorbește !

BAEBIUS : Îngăduie, mare comandant, să-ți spun că au venit...

CRIXOS *(îi taie vorba)* : Au venit Castus și Gannicus, cu vreo zece-cincisprezece mii de oameni ridicați din Samnium și Apulia și cer să fie reprimiți.

BAEBIUS : Sînt printre ei mulți romani liberi, mici agricultori fără pămînt.

SPARTACUS *(lui Baebius)* : Adă-i, dar să nu intre în vorbă cu nimeni. *(Lui Crixos, cu reproș.)* L-ai lăsat pe Uwe să-l poarte pe tribun prin întreg castrelul.

CRIXOS : Cerea să-i vadă pe prizonieri dacă-s în viață. Că o să vină chiar Marcus Licinius să se înțeleagă cu tine asupra schimbului.

SPARTACUS : Și i-ai dat prilejul să vadă că sîntem lipsiți de cai și de arme ?

CRIXOS *(batjocoritor)* : În Sicilia sînt din belșug.

SPARTACUS : Nu cumva i-ai spus ?

CRIXOS : Ce rost avea ? O știe o lume. *(Cu duritate.)* Ce ne trebuie Sicilia, cînd Roma e la doi pași de noi ? !

SPARTACUS : Înțelege că odată cu Sicilia am pus mîna pe griul Romei și-l flămînzim. Apoi, Sicilia e înțesată de mii și mii de sclavi. Cu ei, și cu sărăcimea de acolo, cu o armată bine încheată... *(Lui Castus și Gannicus, care intră conduși de Baebius.)* Apropiati-vă ! *(După o tăcere.)* Știți cum s-a purtat comandantul roman cu fugarii de la Sublacum ?

CASTUS : Știm. A ajuns pînă la noi cum fiecare al zecelea, fără iertare, a fost descăpățînat.

SPARTACUS : Neiertarea, asta-i și legea mea, de azi înainte. De aceea, vă în-

treb : sînteți hotărîți să-mi dați deplină ascultare ?

CASTUS : Singuri nu putem răzbate, așa că ne supunem ție.

SPARTACUS : Nu supuși, dar să nu ieșiți din hotărîrile odată luate. Ne-am înțeles ?

CASTUS : Înțeles.

SPARTACUS : Veți reprimi gradul și comanda de altădată pe cîte o legiune de-a lui Uwe și Crixos, iar oamenii voștri, pentru disciplină și cunoașterea armelor, vor fi trecuți lui Uwe și Crixos.

CRIXOS : S-ar fi convenit să-mi ceri și mie învoirea.

SPARTACUS : E un ordin, și cer executarea, nu învoirea.

CRIXOS : Și cum rămîne cu pregătirea de marș a legiunilor ?

SPARTACUS : Azi ieșiți cu toate șase legiunile, dar mîine îi predai a cincea lui Castus și a treia lui Gannicus. Nici o vorbă mai mult ! *(Celor doi.)* Sînteți osteniți de drum și nedormiți, dar mîine veți prelua legiunile și le veți pregăti de marș. Într-o zi-două ridicăm tabăra, în drum spre Sicilia.

CRIXOS : În loc de Sicilia, cîți sîntem acum, cu noii veniți și cu miile și zecile de mii ce i-om ridica din latifundiile Samniumului, să ne pornim în iureș asupra Romei. I-am îneca în singe și s-ar întoarce roata. Noi — stăpîniți, și ei — sclavii.

SPARTACUS : Dacă doar pentru atîta ne-am războit, ca să schimbăm stăpîni cu alți stăpîni și sclavii cu alți sclavi, mai bine cădeam străpuns în prima noastră luptă, acolo, pe Vezuviu ! *(Pe alt ton, lui Baebius.)* Ai grijă de comandanți, să-și aleagă cîte un cort din cele patru ale lui Crixos, cu tot ce s-o găsi înăuntru. *(Crixos mormăie.)* Sînt pradă de război, cum bine știi. *(Îi petrece cu ochii pe Baebius și pe cei doi samniți ; lui Crixos.)* Nu mai fornă ! Vrei să-mi răspunzi, vorbește !

CRIXOS : Îmi iei o legiune și o dai unui fugar, ca să lovești în mine, fiindcă am îndrăznit să ridic ochii la aleasa ta ! E și ea pradă de război. E pradă, și am și eu dreptul la ea. că ai avut-o destul ! *(Spartacus tace.)* Taci, și eu fierb ! *(Urlînd.)* Nu mai rabd ! Nu pot și nu vreau să rabd.

RHODOPEEA *(intră, odată cu Clodia și Lucretius)* : Crixos, îți spui comandant și urlî ca o nebună !

CRIXOS : Nu mai pot ! Nu mai pot îndura atîta nedreptate !

RHODOPEEA *(azvîrlînd spre Clodia coșulețul cu veșminte)* : Ia-ți-l ! se cheamă că ești soața comandantului... *(Lui Crixos.)* Pentru ea te-ai aprins, nu ? Ai răbdare, că nu mai e mult

pină i s-o urî cu ea și ți-o trece-o ție.
Se îndură el, că nu-i om rău.

CRIXOS : Da' ce, am ajuns să se îndure de mine ?! (*Se aruncă asupra lui Spartacus. Bătaia se dezlănțuie, pînd ce Spartacus, cu un pumn teribil, îi dă de pămînt.*)

SPARTACUS : Lasă-l, Publiper, că s-o liniști ! (*Rhodopeei.*) Stringe zdrențele astea ! Ți-am spus că trebuie să le dăm înapoi.

RHODOPEEA (*gata să iasă*) Și pe ea, nu ?

SPARTACUS (*Clodiei, care stă tăcută lângă Lucretius*) : Va trebui să pleci din tabără.

CLODIA : Ca să le faci pe plac bețivilor ? Adică, înaintea ta, mistrețul ăsta sălbatic...

SPARTACUS : Totul se plătește în viață cîntea, rangul, dreptul de a comanda și a fi ascultat, ca și prietenia și dragostea.

CLODIA : Și mă dai drept plată ?

SPARTACUS : Va trebui să te dau. Bănu-lam că ceasurile de bucurie îmi sînt numărare, dar nu le credeam așa de puține.

CLODIA Numai vrăjitoarea asta bătrînă, care ți-a venit ca o pacoste, ca un geniu rău...

RHODOPEEA (*revine, aruncîndu-se asupra Clodiei cu un pumnal*) : De rămas bun, de la vrăjitoarea bătrînă ! (*Numai intervenția fulgerătoare a lui Spartacus îi salvează Clodiei viața.*)

SPARTACUS (*Rhodopeei*) : Să dispari ! Dacă te mai prind în tabără...

RHODOPEEA : Plec, da-mi iau și fiul, că-l vreau în viață, și știu ce vă așteaptă pe voi.

SPARTACUS : Pleacă !

RHODOPEEA : Mă alungi, de dragul ticăloasei ăstela... Spui că ai un drum al tău ! E Via Appia, pe care străbunul ei a deschis-o turnînd la temelia ei singele și viața a mii și zeci de mii de sclavi flămînzi, istoviți de muncă sub arșiță, iar voi o veți încununa cu stîrvurile voastre ! Și de cel mai înalt copac vei fi ținut tu, comandantul !

CRIXOS (*luînd-o de mînd*) : Hai, femeie, de atîta putere i s-a împletit inima ! (*Lui Spartacus, care vorbește cu Baebius.*) Te împăunezi cu gloria, dar curînd o să vină și ceasul cînd va trebui să iei seama la cuvîntul meu. (*Sunet de trîmbiță pentru onor.*) Onorul, pentru comandantul roman ! Pentru asta l-ai trimis pe Baebius ! Bine am ajuns ! Pe mine, vechiul tău soldat, mă dai de pămînt, iar căpetenia dușmană o primești cu onor. Ești grăbit să-i ieși înainte...

SPARTACUS : Ca să-l aduc pe drumul cel mai scurt, cel hotărît de mine. Ră-

mii aici ! Publiper, trîmbișul să sune adunarea comandanților. (*Lui Crixos.*) Scutură-te de praf, și capul sus ! Ce-a fost între noi, a fost și-a trecut. Ș-o știm noi, și nimeni altul. (*A ieșit.*)

CRIXOS (*Rhodopeei*) : Nu pleci ?

RHODOPEEA : Pînă n-o dau morții pe căteaua asta, nu plec. (*Apropiindu-se de Clodia și de Lucretius, aflați sub protecția lui Publiper.*) Află că sînt în-suflețită de duhul lui Dionysos, cel mai puternic zeu al tracilor. Cu suflul lui te blestem să treci din bărbat în bărbat, și bărbat să nu cunoști !

CRIXOS : Taci, femeie !

RHODOPEEA : Să tragă la chipul tău ca viespile la miere, dar să înțepenească de vii, ca mușcați de colțul viperei, cînd s-or apropia de tine...

CRIXOS (*îi astupă gura cu mîna*) : Pe Gee, zeita ! Termină, că nu știu ce-ți fac ! (*Se apropie comandanții Castus, Gannicus, Uwe, Menas, Indutiomar. Rhodopeea se trage spre ieșire.*)

LUCRETIUS : Clodia, plîngi ! Ai lacrimi pe obraji. Pe dinsul îl plîngi, știu.

CLODIA : Cum de-mi citești sufletul, cînd singură nu ajung să-l cunosc ? (*Cu o mîngîiere.*) Poetule, umbra mea dragă, cum îl pot curma suferința ?

LUCRETIUS Nu-l plînge, că viața lui de mult i-a scăpat din mînd... Foarte curînd, poeții, în gravi spondei sau luți dactili, îl vor cînta viața și faptele.

CLODIA : Crezi oare că s-o strecura într-un vers și un cuvînt despre Clodia Pulcher, pentru care a fost ca o rază de soare în veșnica ei noapte ?! (*Brusc.*) Vestitorul lui Marcus Licinius ! Să mergem ! (*Intră în cort, în vreme ce, precedat de un trîmbiș, intră Vestitorul.*)

VESTITORUL (*purcînd un toiag cu insignele lui Crassus*) : Marcus Licinius Crassus, pretorul Siciliei și înaltul comandant al oștilor romane !

GILLON (*intrînd cu flautul și cu eternele lui măști de lemn, însoțit de Zbenga*) : Și noi, Gillon și Zbenga, histrionii înaltului comandant.

SPARTACUS (*intrînd odată cu Crassus și cu suita acestuia, printre care Glaber ; către Gillon*) Plecați ! Pleacă !

CRASSUS : Aha, histrionii mei ! (*Lui Gillon.*) Aici ți-i mai bine ?

GILLON : Pe crîngul sacru al lui Marte ! pe hrubele lui Vulcan, faurul ! că plîng după mesele tale îmbelșugate, cu praz mucegăit, bob uscat, lăcuste îndulcite în oțet, totul stropit cu zeamă de lacrimi.

SPARTACUS : Dispari, să nu te văd !

(*La semnul lui Spartacus, Gillon e scos din scenă de Publiper.*)

CRASSUS : Un histrion ! Ce aude, aia spune.

SPARTACUS : Sînt bucuros, mărite Marcus Licinius, și-ți mulțumesc că ai avut încrederea să pășești fără teamă în tabăra noastră.

CRASSUS : Auzisem despre virtutea și noblețea ta. De ce să mă fi temut ?

CRIXOS : De trădare. Te afli în mîinile noastre ; ușor te-am putea ucide. Și am avea de ce.

SPARTACUS : Crixos, nu ți-a cerut nimeni să iei cuvîntul, și nici să-l însuși pe comandantul roman. Dacă nu știi să-ți pui friu gurii, te rog să păreșești pretoriul. (*Lui Crassus.*) Iartă-i vorbele, ilustre general !

CRASSUS : Sînt bucuros că și-a dat pe față gîndurile. Dar voi să știe că uciderea mea ar fi fost pentru ai mei ca un aspru legămint să lupte pînă la moarte.

SPARTACUS : Încă o dată, cer iertare pentru jîgnirea care ți s-a adus. (*Celorlalți comandanți.*) Plecați și voi, la treburile voastre. Uwe, tu rămîi. (*Celorlalți ies.*)

CRASSUS : Îmi pare rău, Spartacus, că nu ești roman.

SPARTACUS : Sînt trac, cum bine știi.

CRASSUS : O vorbă, și ești liber.

SPARTACUS : Nu ai cum să mă faci mai liber decît sînt.

CRASSUS : Te fac cetățean roman Nu mi-ai răspuns.

SPARTACUS : Dacă aș fi Marcus Licinius, cu întreg lanțul de nedreptăți pe care Roma te-a obligat să-l porți, aș fi trecut de partea lui Spartacus și n-aș fi luptat împotriva lui.

CRASSUS : Intră în slujba mea, și-ți dau un grad pe potriua priceerii și darurilor tale de luptător și mare comandant.

SPARTACUS : Sînt fericit să lupt de partea celor asupriți.

CRASSUS : Pe cele șapte coline ale Romei ! și pe Ianicul care le întrece ! îmi place că ții la preț. Ce vrei mai mult decît inelul de cavalier roman și comanda unei legiuni în Tracia ? !

SPARTACUS : Am înțeles că ai venit să-ți redobîndești cei mai bine de opt sute de prizonieri, și nu să mă cumperi pe mine.

CRASSUS : Iar îmi pare rău că nu ești roman.

SPARTACUS : Fiindcă m-ai fi înhămat la carul vostru de jafuri și ucideri, numit „pacea romană” ?

CRASSUS : Dar e-n firea omului să-și ingenucheze și să-și asunească semenii ! Și află că năpăstuiții, la primul prilej, devin și mai asupritori decît cei ce i-au lovit. Vîno cu noi, și te duc la glorie !

SPARTACUS : M-a ferit cerul de asemenea deșertăciuni.

CRASSUS : Dar gloria e răsplată pentru scurtimea zilelor noastre. Gloria te poartă dincolo de viață, înălțîndu-te, deopotrivă zeilor nemuritori. Sau și împotriva lor, a zeilor, te-ai răscolat ?

SPARTACUS : Poetul care o însoțește pe înalta doamnă Clodia Pulcher m-a învățat să nu mă tem de văzduhul gol.

CRASSUS : Un lunatic ca și tine, un nebun ! Dar vād că-mi pierd vremea cu vorbe goale.

SPARTACUS : Nu de la mine le-ai auzit.

CRASSUS : Nu, dar și de la nebuni ai ceva de învățat.

SPARTACUS : Să-i tragi de limbă, poate.

CRASSUS : Da și nu. Am luat seama că tabăra ți-e gata de drum... Înseamnă că te gîndești într-adevăr să treci în Sicilia.

SPARTACUS : Ai venit pentru prizonieri, dă-mi armele cerute și ți-i predau. Nu — știi ce-i așteaptă.

CRASSUS (*se ridică*) : Dincolo de dealul de miazăzi, peste riul Silurus, un tribun de-al meu, cu două manipule, așteaptă prizonierii ca să-ți predea armele.

SPARTACUS : Baebius, spune-i lui Crixos că odată cu manevra de marș a legiunilor să-i scoată și pe prizonieri și, cum ne-am înțeles, să-i predea tribunului roman la apa Silurus, unde spune comandantul că se găsesc armele. Uwe, du-te să le stai de ajutor. (*Lui Crassus, care-i șoptește ceva lui Glaber.*) Marcus Licinius, mai ai ceva să-mi spui ?

CRASSUS : Nu. Adică, da. Sînt trei ani de la fuga voastră din Capua și din tabăra de la Vezuviu.

SPARTACUS : Vezuviul a fost primul nostru sanctuar, apoi Campania, care ne-a dat cele dintîi trupe, Lucania — legiunile și călărimea... Și, cum bine știi, tot ce-a urmat.

CRASSUS : Și crezi că vom mai răbda mult acest rușinos război ?

SPARTACUS : Nu noi vi l-am impus.

CRASSUS : Foarte curînd îl vom curma. De-ar fi să plătim cu viața, dar veți fi măcelăriți pînă la unul !

SPARTACUS : Ai început cu vorbe blînde și cu încercări să mă cumperi, închei cu amenințări. Sînt gazdă și-mi ești oaspete, așa că nu-ți voi răspunde precum îmi vorbești. (*Din cortul Clodiei se aud țipete.*)

LUCRETIUS (*intră, speriat*) : Un medic ! Repede, un medic ! Clodia Pulcher și-a tăiat venele !

SPARTACUS : Alexis ! Să fie adus Alexis ! (*Aleargă spre cortul Clodiei.*)

CRASSUS : Niște lunatici și niște nebuni ! (*Lui Glaber.*) Mi-a snuls arme pentru înzestrarea a două legiuni. Ce mal comandant și aprigă spadă ar fi avut Roma, dacă proștii nu-l vindeau

gladiator ! (Lui Alexis, care intră cu Erminia.) Alexis, nomenclatorul, ce, nu mă mai cunoști ? Te iau înapoi, în schimbul feciorului lui Spartacus. (După o clipă de ezitare, Alexis, dus de mină de Publiper, intră cu Erminia în cortul Clodiei. Lui Glaber.) Scrie de îndată Senatului să trimită emisari către corăbierii cilicieni, cu amenințări și cu bani, ca nu cumva să-i treacă în Sicilia pe Spartacus și hoarele lui, că de acolo nu-i mai scoatem ! (Lui Spartacus, care se întoarce.) Moturi de femeie, nu ? O aiurită ! Într-o zi Roma e sătulă de năzbîtiile ei. (Pe alt ton.) Știi că ești în mare lipsă de arme și cai. N-ai cum s-o duci mult, așa că dacă mi-ai primi oferta...

SPARTACUS : Socotește-mă lunatic și nebun, cum spuneai... Nu mă rup de ai mei.

CRASSUS : Te dăruiești morții, și, odată cu tine, și pe dînșii.

SPARTACUS : Omul nu moare de două ori, dar dacă știi pentru ce-ai trăit... (Lui Alexis.) Ce este ? Cum se simte ?

ALEXIS : Nu fi îngrijorat. I-am cusut vena și am pansat-o cum trebuie.

CRASSUS : Omul ăsta-i al meu. Îl cer în schimbul fiului tău.

SPARTACUS : Îți dau în schimb să alegi zece, douăzeci de prinși romani.

CRASSUS : Pe el l-am ales. Mă obișnuisem cu el. Mi-e drag, pot spune.

SPARTACUS : Și mie, și nu-l dau.

CRASSUS : Nu renunț la el.

ALEXIS (lui Spartacus) : Să cauți niște buruieni de leac pentru înalta doamnă (Iese.)

CRASSUS : L-am cerut în schimbul fiului tău. Cuvintu-i cuvînt. (Spartacus tace.) Mda, uitasem că sînt roman, și tu sclav.

SPARTACUS : Dar cine m-a adus la sclavie, dacă nu Roma, cu războaiele ei de jaf ? ! Popor după popor le-ai pus în lanțuri, spre a storce tribut de grîne și a le aduce la sclavie.

CRASSUS : E legea războiului. Războaiele au înălțat Roma. Lăsați în voia voastră, ați fi rămas în întuneric și sărăcie.

SPARTACUS : Află, Marcus Licinius, că lacrimile și blestemele popoarelor aduse la desperare vă vor ajunge din urmă !

CRASSUS : Tu judeci și condamni lumea mea. Deopotrivă v-am judecat și condamnat și eu. Răspunsul meu, însă, ai să-l afli acolo sus, pe cel mai înalt catarg din forul roman, unde vei fi țintuit. Am zis ! (Cu pulpana togei își acoperă creștetul capului ; lui Glaber.) Hai, tribunule !

SPARTACUS (lui Baebius) : Scoate-i pe drumul pe care au intrat. (Lui Lucretius.) E mai bine ? De ce-a făcut asta ?

LUCRETIUS : I-al cerut să plece și a ales un drum fără întoarcere.

SPARTACUS (privind tăblița din mina lui Lucretius) : Ce-i cu tăblița asta ?

LUCRETIUS : Pentru tine, de la Alexis. (Citește.) „Cu bine, Spartacus. Îți mulțumesc că m-ai socotit prieten și nu m-ai predat lui Marcus Licinius. Dar sînt obișnuit cu sclavia și o voi purta mai ușor decît ți-ar fi ție, ca tată, să-ți dai fiul sclav“. A plecat cu detașamentul de prizonieri.

SPARTACUS : Bietul bătrîn, i-a fost milă de mine !

LUCRETIUS : Mda, asta-i a comandantului, să calce peste buni și răi, dar țelul, țelul să nu-l piardă din ochi.

SPARTACUS : Gindeam că am un drum al meu, dar vîntul răscoalei mă ia cu el și mă poartă ca pe o frunză, și nu am cum să mă împotrivesc... (Pe alt ton.) Crezi că și Crixos ia drumul lui Oinomaos ? Ar fi trebuit să-l alung, poate să-l dau morții. Deseară, cînd s-o întoarce în tabără, îi iau comanda. (Castus și Gannicus intră agitați. Odată cu ei, Faurul.) Ce-i cu voi ? Ce este ?

CASTUS : Crixos cu Uwe au plecat cu cele șase legiuni.

SPARTACUS : Știi. Un scurt marș de antrenament. Pînă deseară sînt înapoi !

GANNICUS : Nu se mai întorc.

CASTUS : Ți-am spus, care a ieșit odată cu ei, că au scos și din noii veniți, s-a întors speriat de ce-a văzut. (Faurului.) Vorbește !

FAURUL : După ce-au primit armele, i-au ucis pe prizonieri și cele două manipule romane venite pentru schimb.

SPARTACUS : I-au ucis, după ce-au primit răscumpărarea ? ! Oh, Crixos, te jupoi de viu ! Nici în infern n-o să te iert, că rușinea asta n-o s-o mai putem șterge niciodată ! E o chemare la luptă pentru toate cetățile italiice, să se adune în jurul lui Crassus și împotriva noastră... Trebuie să ne grăbim către Sicilia. Aici ne arde pămîntul sub picioare... Se ridică tabăra ! Pregătești legiunile de marș. Baebius, ajută-i lui Menas și Corax să strîngă ce trebuie pentru drum, și restul — pe foc ! (Castus, Gannicus, Faurul și Baebius ies. Lui Lucretius.) Înțeleg de ce poetilor li se spune profeți. Știai ?

LUCRETIUS : Bănuiam, dar știai și tu.

SPARTACUS : Prea tirziu am înțeles că nu eu îi conduc, ci sînt împins de toate cîte se întîmplă. Nu știu dacă vom răzbate pînă unde am visat, dar drumul l-am deschis, și asta plătește toate durerile cîte le-am încercat.

CLODIA (cu mina stîngă înfășurată, intră însoțită de Erminia și de Floralia) : Îmi spune Floralia că n-ai vrut cu adevărat să plec... Așa-i, dragul meu ? (Cu pași de dans.) Știi că mi-am amintit cîntecul miresei... (Pe acom-

paniamentul Floraliei.) „Din colina Helicon, o vino, vin! Tu dulce zeu al dragostei / O Hymen, Hymen, Hymeneu!” (*Incearcă să-l atragă pe Spartacus în dans, dar acesta se desprinde.*)

SPARTACUS: Nu mi-e inima să joc!

CLODIA Ești îngrijorat, știu, se vede. Ți-e fruntea înnoirată de gânduri. Dacă ți-e greu, vino cu mine în vilele de la Baiae, să te odihnești, să chibzuiești ce vei face.

SPARTACUS Drumurile noastre se despart, Clodia. Vreau să știi că ceasurile de bucurie pe care mi le-ai dăruit le voi purta în inimă cite zile îmi va fi dat să trăiesc. Cu bine! Pornim în grabă, n-ai cum să ne însoțești.

CLODIA Merg cu tine în Sicilia. Nimic nu mă va opri. (*I se aruncă în brațe.*)

SPARTACUS (*la zgomotul unui cal în galop*) Cine-i? (*Uwe intră, însingerat.*) Uwe! Ești singurat tot!

UWE: Însingerat, dar în viață. Crixos a aflat de la un centurion că ai lor sint în Spontinum, și-a vrut să-i încercuiască dinspre Garganus.

SPARTACUS: Și v-au învăluit dînșii!

UWE Ne-a prins o furtună de nisip și nu i-am văzut urcînd. Ne-au prins în

clește. Dacă nu ne vîi în ajutor, ne paște pe toți moartea.

SPARTACUS: Publiper, să sune alarma! (*Cu glas tunător.*) Comandanții, la legiunile lor! Părăsiți poverile grele! Trîmbișas, sună! Corax și Menas să pornească imediat călărirea către Garganus! Să-i întoarcă din flanc, ca să-i putem despresura!

CLODIA: Cum să-i despresori fără să cazi și tu în plasă?!

SPARTACUS (*înlăturînd-o, iese în grabă*) Calul meu! Adă-mi calul! Trîmbișas, sună! (*I se mai aude glasul.*) Grăbiți-vă, că-i măcelăresc pe-ai noștri!

CLODIA: M-a azvirlit ca pe un gunoi!

LUCRETIUS Nu Spartacus, ci destinul lui te-a azvirlit din brațe.

CLODIA L-aș fi vrut zeu, dar e ca orice om, cu zborul între zorile și apusul unei singure zile.

LUCRETIUS Hotărît că-i mai mult decît un om. Desprins de viață și de moarte, mereu cu ochii ațintiți la drumul pe care a pornit, e un zeu. Tu, Claudilla, să știi că te-ai iubit cu un zeu. Mulțumește-te să-l porți în inimă ca pe un talisman.

ACTUL al IV-lea

Tabloul 7

Pretoriul cu cortul lui Crassus.

Pe inserat. Cer innorat. Tunete indepărtate.

CRASSUS (*vine cu Scrofa din fund, dreapta*): Bun ți-a fost gîndul, bătrîne. să tăiem istmul de la o mare la alta. Un val și un șanț de trei sute de stadii nu a făcut nimeni, pînă la noi.

SCROFA (*chicotind*) De o parte țărmlul mării, de alta, fortificațiile noastre, e ca ferecat. Peste valurile mării, că așteaptă în zadar corăbiile ciliciene, doar de-a călare; iar înapoi spre pămînt italic, numai ca păsările cerului, în zbor! (*Alt chicotit, înecat de o tuse bătrînească.*) L-am închis ca pe un sobolan.

CRASSUS: Ne-a scăpat din Garganus și-a mai scos mulți din hoardele lui Crixos, dar aici s-a zis cu el!

SCROFA: Bine că nu l-au trecut cilicienii în Sicilia.

CRASSUS: Ehei, ce nu poate cuvîntul Romei! Și aurul ei, că le-am dublat suma pe care le-o dăduse. Da' am ajuns la un sfîrșit. Cheamă-i și pe ceilalți comandanți, să închinăm cite o cupă-două de falern pentru Iupiter-izbăvitorul.

SCROFA Doar să dau o raită străjilor, că pe vremeala asta, cum sînt rebegeți de frig, ușor îi prinde somnul. (*Iese.*)

CRASSUS (*tunetele se întesesc, un centurion intră din stînga, aducîndu-i legați pe Gillon și pe Zbenga*): Ce-i cu ăstia?

CENTURIONUL I-am prins dîndu-ne tîrcoale.

CRASSUS: Aha, Gillon, histrionul! Și găgăuța de Zbenga... Ce mai oaspeți! (*Lui Gillon.*) Ce-l, născocitorule de cîntece? Te-ai săturat să rozi coaja copacilor și-ai venit după o îmbrăcatură?

GILLON: Înalt slăvitul meu stăpin, chiar dacă foamea îmi roade măruntaiele, nu de aceea am venit.

CRASSUS: Te pomenești că-l fi emisarul lui Spartacus? Ce, n-a mai găsit pe altul, să-mi ceară îndurare?!

GILLON: Fără de voia și știința lui am venit. Spartacus cu ai lui se urcă pe corăbiile pe care le-au legat de țărml piratii cilicieni. Se îmbarcă să treacă în Sicilia cu toate legiunile. N-am

crut să ure pe pleoacă să plec cu dinșii, și a dat poruncă să fiu bătut cu nuiele și spinzurat.

CRASSUS Histrionule, nu sînt un ne-rod, cum mă socotești tu și gladiatorul care vă este comandant... Ticălosul te-a trimis să mă scoți din tabără ca să-i dau prilej să scape din închisoarea în care l-am zăvorît. De

unde, iazmă nebulă, corăbii, pe-o furtună ca asta, cînd nici Poseidon-Neptun și Thetis cu nerecidele sale nu se încumetă deasupra valurilor! (*Cen-turionului.*) Aruncă-i în lanțuri și mîine în zori să-i spinzuri, după ce-i vei fi jupuit de vii. (*Intră în cort.*) **GILLON** (*în vreme ce sînt scoși, Zben-găi*) Nu s-a prins... Ticălosul de chel!

Tabloul 8

Noaptea. Fundal — marca în furtună. Bubuitul valurilor izbînd în stînci și tunetele mereu mai puternice instaurează o atmosferă de coșmar.

SPARTACUS (*bărbos, cu părul vilvoi*) Oh, Crixos, Crixos, blestem aceluia ce se încrede în oameni! Mi-ai fost mai mult decît un frate și ți-am dat pe mînă șase legiuni, floarea armatei... Garganus te chema spre glorie, Garganus ți-a fost mormîntul; ție și altor treizeci de mîi de bărbați trecuți prin greul războiului. Pe cine să chem acum la răspundere, decît pe mine însumi?... Pe mine și neiertătorul meu destin, care rînd pe rînd îmi baljocorește toate gîndurile pe care chiar el mi le-a născut... Oh, tu, destin ticălos, dacă ar fi să te am în mînă, să-mi rid și eu o dată de tine! (*Se aude un geamăt.*) Cine geme? Tu, Panais? Ridică-te, flule, și nu plînge! Nu mai plînge!

PANAIS: Spun oamenii că dacă s-au spart și plutele și nu mai avem cum trece, nu ne rămîne decît să ne dăm morții. Să înălțăm un munte de morți, care să îngrozească neamurile, de-a pururi.

SPARTACUS: Ba din romani vom clădi un munte de morți! Așa cum îți spun, am să-mi tai drum chiar prin inima lor. Prin inima lor voi să văd soarele. (*Lui Publîper, care se apropie.*) Ia-l și adăpostește-l cumva. Bate, cerule, și detună... Aruncă-ți fulgerele și răzbubule cu tunetele, că eu, unul, tot îți stau înaintea! Mutule, de cine mă păzești? Poate de mine însumi, nu? Du-te, lasă-mă! Ca niște săgeți gonesc fulgerele și scapără, de parcă ar da să aprindă cerul. (*Cu ton de rugă.*) Boltă cerească, tu, mama noastră, a celor mulți, care de atîtea ori m-ai ocrotit, vino în ajutor unui sărman prigonit și de oameni, și de propriul său destin! Dă-mi, cerule, un gînd, că doar tu ne-ai rămas, de vreme ce marea ne-a vîndut și ea... (*Tunete puternice.*) Îți mulțumesc pentru răspuns. Și pentru sfat. Așa, tună și bubuie! Răzbubule cu tunetele și a-lungă-i în corturi, că acum-a-i de noi!

BAEBIUS (*intrînd cu Castus și Gannicus*): Generale, cercetașii plecați după furaj au fost spinzurați de Crassus deasupra valului de pămînt. Ce facem? Oamenii sînt flămînzi și speriați.

CASTUS: Caii, înspăimîntați de tunete, se rup din conovețe.

SPARTACUS: E bine. E foarte bine că tună.

GANNICUS: Cum, bine? Apele au crescut fulgerător și ne coplesesc... Sîntem pierduți, fără nici o nădejde de scăpare.

SPARTACUS: Deznădejdea e un teribil dascăl. Că-ți vin din adîncuri gînduri și puteri cum întreg infernul, cu nop-tatica sa Hecate, nu le-au știut. O luăm din loc.

CASTUS: Încotro?

SPARTACUS: Peste șanțul și fortifica-țiile ridicate de Crassus.

GANNICUS: Pe furtuna și întunericul care s-a lăsat, le cădem de-a dreptul în mînă. Ne duci la moarte sigură.

SPARTACUS: Întuneric, furtună și zloată-i și pentru romani. Ba mai mult. Înghesuiți unul în altul în corturi, în căldura răsufării lor, întunericul și furtuna le par și mai cumplite.

BAEBIUS: Știu ce vrei. Te înțeleg.

SPARTACUS: Sub paza arcașilor lui Menas, toți ceilalți, cu trunchiurile de copaci pregătite pentru plute, în toată graba și fără zgomet, spre șanțul dinaintea noastră, să-l astupăm!

GANNICUS: Și-or ajunge, crezi?

SPARTACUS: Cit ne-or ajunge fasciile și copacii, să răspundem cu cruzime la cruzimea lui Crassus: gîtuiți-i pe prizonieri, să nu dea glas la ai lor, și astupați șanțul cu stirvurile lor și ale cailor pieriți de foame și frig. (*Îi cuprinde cu privirea.*) Într-un ceas trebuie să trecem șanțul și valul de pămînt, să-i zdrobim detașamentele din spate și apoi spre Brundisium, și de-acolo, pe țărîmul Illyriei... Și, fiecare, spre casă!

CASTUS : Eu și Gannicus nu ieșim din pământul italic.
 SPARTACUS Altădată v-aș fi dat morții pentru nesupunere, dar mi-e silă de atita sînge cît am fost nevoit să vărs. Înțelege, Castus, că am rămas puțin, și dacă vă mai rupeți și voi, nu se alege nimic nici de voi, și poate nici de noi.

CASTUS : Nu avem ce căuta în Illyria. Odată trecuți de istm, cînd ne-om vedea dincolo de valul lui Crassus, drumurile noastre se despart.
 SPARTACUS Nu vă mai vine să trageți în piept aerul libertății, știu asta. Dar acum, cît mai sînteți sub comanda mea, veți face întocmai ce v-am cerut !

Tabloul 9

Pretoriul, cu cortul lui Crassus. Dimineața.

SCROFA (*dinaintea cortului, către Quintus și Mummius*) : Trebuie să-l trezim.

QUINTUS : Ne fierbe, nu alta !

MUMMIUS Dacă ar fi numai atît... Dar cum să-i spunem de tilhar, că a scăpat ?

SCROFA Mi-e teamă, dar tot îl trezesc.

QUINTUS : Trezește-l, chestore, dacă vrei să te trezești în cap cu... (*Centurionului care-i împinge din stînga pe Gillon și Zbenga.*) Ce-i cu ăștia ?

CENTURIONUL Sclavii fugari care au fost prinși aseară.

GILLON Noi spus la mare comandantul vostru că Spartacus la noapte trecem peste șanț și ziduri și mare comandant nu crezut pe noi.

CENTURIONUL Mi-a ordonat să-i spinzur în dimineața asta.

MUMMIUS Păi spinzură-i, că-i dimineață.

GILLON Noi fugit de la bandit Spartac. Fugit la voi și spunem unde merge el.

SCROFA : Și unde merge ?

MUMMIUS : Ce stai să-i asculți ? Centurion, spinzură-i !

GILLON : Nu bine la voi spinzurăm pe noi. Mai bine ducem pe voi unde ascunși bandiții sclavi. Ei tare osteniți și foame, multă foame. Eu nu mai vrut muncam paie, muncam coajă copaci ca dinșii și venit spunem tot și iar sclavi răminem.

MUMMIUS : Pe Hades ! Spinzură-l !

QUINTUS : Și dacă-i adevărat ce spune ?

MUMMIUS : În infern, cu adevărul lor ! La ce ne folosește acum ?

SCROFA : Să dăm de fugari unde s-au ascuns, flămînzi și osteniți de moarte. Pe Iupiter-eliberatorul ! ticăloșii ăștia doi ne-au picat cum e mai bine. Pînă se trezește comandantul, c-a tras el bine az-noapte, să-i aducem vestea că i-am tăiat pe tilhari. (*Îi ia cu el pe Centurion cu Gillon și cu Zbenga ; acestora.*) Dacă o să fugiți, sau încercați altă viclenie de-a voastră, de vii vă jupoi, și torn sare !

MUMMIUS : Clodius Glaber, tu-l cunoști mai bine pe comandant, poate-i spui tu...

GLABER : Vorbește în somn, nu-l auzi ? Să-l trezim din dulcele lui vis, ca să-i spun de Spartacus... ?

MUMMIUS : Trag perdeaua cortului. Să-l trezească lumina zilei. (*Trage perdeaua și se îndepărtează cu Glaber.*)

CRASSUS (*ridicîndu-se, în lumina difuză a cortului*) : De cînd te aștept, divină Clodia...

CLODIA : Pentru Spartacus am venit. Cruță-i viața, și ce n-ai dobîndit cu pungi grele de aur...

CRASSUS : Crezi tu, Clodia Pulcher, că un patrician, chiar de-ar veni să-l roage mama lui, care l-a născut... Pe Venus Anadyomene ! nu-mi veni cu dezmierdăriile tale. Sînt pretorul mării Siciliei și nu pot să uit ce-i datorez Romei. Nu mă provoca, am sînge în vine, ca orice bărbat...

CLODIA : Ești bărbat cum e claponul cocoș ! Bărbat din cap pînă în picioare e Spartacus. Viteaz ca Tezeu, ca Hercule de voinic, cu prudența și blîndețea unui gînditor grec.

CRASSUS : Viteazul tău Spartacus e prins în capcană. Am tăiat istmul în două și nu-i rămîne decît să se arunce în mare.

CLODIA : Aruncă-te tu, chelule ! O viață ai alergat după demnități și glorie, și vei încheia cu o moarte care l-ar îngrozi și pe cel mai mirșav cerșetor.

CRASSUS : Eu ? ! Eu, ca cel mai mirșav cerșetor ? !

CLODIA : Tu, patricianule. În vreme ce sclavul Spartacus, ca un astru strălucitor...

CRASSUS : Astrul tău strălucitor o să intre în Roma înlăntuit la carul meu de triumf.

CLODIA (*hohotînd*) : Ai să-ți duci hoitul, că Spartacus a scăpat ! A scăpat. Iar pentru carul tău de triumf, uite cine ți-a venit. (*Trei femei în negru ies din umbră.*) Vezi că-l cer pe Publius, fiul tău. (*Dispare în întuneric.*)

CRASSUS : Dar ce-i cu Publius ? (*Ingrozit.*) Oh, Eriniile ! Megea, Tisiphona și Alecto, voi, zeițe ale răzbunării, voi, surorilor cu ochi neiertători !

CLODIA (*din întuneric*) : Totul se plătește.

CRASSUS : Cu stiletul în dreapta, cu tăciunile aprins în stînga, purtînd cunună de șerpi, îmi veniți înainte ca să plătesc. Să-l dau pe Publius. Pentru ce, și pentru cine ? Nu vi-l dau ! (*Cu un urlet.*) Garda ! Lictorii ! Să vină garda ! Cine le-a lăsat să intre la mine în cort ? ! (*Întră Mummius și Glaber.*) Cine le-a lăsat ? !

MUMMIUS : Pe cine, înălțimea-ta ?

GLABER : V-am auzit vorbind în somn. N-a fost nimeni. Ați visat.

CRASSUS : Ce bine că-i un vis... Dar ce-a fost cu zgomotul, cu mișcarea din tabără ?

MUMMIUS : Au ieșit Quintus cu Scrofa. Și-au scos legiunile, să-i cadă în spate lui Spartacus.

CRASSUS : Cum să-i cadă în spate, cînd el e dincolo de valul de pămînt ? !

MUMMIUS : L-a trecut. În timpul nopții.

CRASSUS : Și voi, ticăloșii, ce-ați păzit ? Ce-au făcut gărzile ? Ați dormit, ca niște ciini ce sînteți ! Vă trimit pe toți în minele de aramă din Spania.

MUMMIUS : Mărite general, Scrofa și Quintus îi taie acum ca pe spice. Au trecut ei, tilharii, peste fortificațiile noastre, dar sînt osteniți și morți de foame. Și-au mincat asinii și caii. Au ros scoarța copacilor, și-au umplut burdihanele cu iarbă. Nu mai au nici o putere.

CRASSUS : Pe Marte, răzbunătorul ! ticălosul de sclav are șapte suflute în spurcatul lui trup. Cine știe ce vicleșug a mai scornit să-l prindă pe nărodul de Scrofa !

MUMMIUS : De astă dată, nu.

CRASSUS : Ce mai generali mi-am ales !... Pe Spartacus trebuia să-l iau locotenent. V-ar fi arătat el ! Acum are înaintea lui Lucania, cu sutele de mii de sclavi, și drum deschis spre Roma. Să vină secretarul ! (*Lui ALEXIS.*) Aici erai ? Cum de n-ai fugit, de vreme ce Spartacus e mai tare ca mine, care port însemnele Romei ? ! Glaber, ia-l din mînă stilul și tăblița cerată și scrie ! Scrie Senatului că l-am pierdut, l-am scăpat pe tilhar din cercul în care l-am închis. Că ia drumul Romei... Să-i recheme pe Lucullus din Illyria și pe marele Pompei !

MUMMIUS : Nu !

CRASSUS : Să-i oprească dinșii înaintarea, că singur nu-l pot birui.

MUMMIUS : Nu, mărite comandant.

CRASSUS : Nu ți-am cerut sfatul. Scrie ce ți-am spus și adă-mi tăblița s-o

pecetuiesc. (*Lui ALEXIS.*) Nu fugi la Spartacus ? Doar și tu ești sclav.

ALEXIS : Într-un fel, cu toții sîntem sclavi. Tu, ilustre pretor, ce alta ești decît sclavul datoriei ?

CRASSUS : Adică-s sclav... Poate că și laș, mincinos, josnic, ca și voi ! De ce n-o spui ?

ALEXIS : Nu eu o spun, ci viața. Dacă sclavia ne împinge la lașitate și josnicie, nu-i iartă nici pe stăpîni.

CRASSUS : Și-n oglinda asta pe care mi-ai întins-o, de ce nu adaugi că tremur ca varga pentru viața mea, că toată dîrzenia și vitejia ce o arăt nu sînt decît praf în ochi ? !

ALEXIS : Rogu-te, stăpîne, nu mai vorbi.

CRASSUS : Vreau cît zece, dar puterile mi-s firave. Mă umflu, mint, urlu și bag spaima în oamenii din jur, ca să nu vadă cît is de speriat.

ALEXIS (*cu mîinile la urechi*) : Mă tem. Mă tem să te mai ascult.

CRASSUS : Cuiva trebuie să-i deșert veninul, otrava care colcăie în mine. Acum, că știu cine sînt...

ALEXIS : Știu. Și mai știu că voi plăti cu viața pentru ce-am auzit.

CRASSUS : Ar cam trebui. Na, ține jungherul ! Dar, mai întii, spune-mi cine sîntem noi, oamenii ? Te ascult.

ALEXIS (*cu jungherul în mînă*) : Un bătrîn, care-i azi cenușă, a spus cîndva : „O, suflu trecător și nefericit, copil al întîmplării și al durerii, de ce mă silești să-ți destăinuiesc ce-ar fi mai bine să nu cunoști niciodată ? !” (*Își înfige jungherul drept în inimă.*)

CRASSUS : Ca vechii romani ! Și-l țineam drept sclav, un obiect, o unealtă de care mă slujeam... Facă zeii nemuritori ca astă jertfă să astîmpere mînia întunecatului Pluto, care mă urmărește cu atîta inversunare ! (*Lictorului.*) Curăță locul ! (*Lui Mummius.*) Și-a dat moartea și-am pierdut un secretar de nădejde. Sînt în plină pierdere, și-acum, dacă le trec lui Lucullus și lui Pompei biruința asupra lui Spartacus... Da-mi spun : piardă Crassus, dar Roma să biruie !

MUMMIUS : Cît nu știm răspunsul lui Quintus și Scrofa, nu am pierdut nimic.

CRASSUS : Uite că a venit răspunsul ! (*Centurionului care tocmai descălecase.*) Vorbește, cîine ! V-au dat peste cap ?

CENTURIONUL : Mai rău. Tilharul, ca un mistreț sălbatic, s-a rotit cu ai lui și ne-a potopit, că nu mai știam încotro s-o luăm. M-au trimis Scrofa și Quintus după ajutoare, cîtă vreme nu ne-au măcelărit încă pînă la unu.

CRASSUS (*cu glas puternic*) : Galutus și Crispinus să pornească de îndată cu

intreg călărie și cu auxiliarii ! Trompetist, sună adunarea ! Intreg castrul, pe cohorte și manipule, fiecare la locul ce-l știe, în formație de marș !

MUMMIUS (*Centurionului, șoptit*) Cei doi sclavi v-au dus orbește.

CENTURIONUL Orbește, înălțimea-ta. (*Lui Crassus.*) Mărite general, poruncește să mă biciuiască, dar nu pot să-ți ascund. Printre cei prinși în clește e și fiul tău Publius.

CRASSUS Publius ! Oh, blestematul meu vls...

MUMMIUS : Îi ajungem de îndată și-l despresurăm. Nimic nu-i pierdut.

CRASSUS : Cum nu-i pierdut, când fiul meu... Oh, Scrofa, nici sub paza Cerberului cu trei guri n-ai să-mi scapi ! Ți-am dat copilul ca să-l ții sub arme, să-l scoți bărbat, nu să-l dai jertfă. (*Lui Mummius.*) Ce stai ca o momie și nu pornești cu Galutus și cu cei din Picenum ?! (*Lui Glaber.*) Dă-mi să pecetluiesc scrisoarea.

MUMMIUS (*gata să iasă*) : Mărite pretor, nu trimite Senatului chemarea de ajutor. Ne acoperi pe toată viața cu pata de neșters a rușinii, a neputinței. Avem și noi mîndria noastră.

CRASSUS Află, locotenent Mummius, că viața și mîndria noastră e Roma. Roma cea veșnică. Și salvarea ei trage mai mult ca rușinea unor comandanți neputincioși sau a unor legiuni învinse. (*Lui Glaber.*) Ia-ți cu tine un decurion cu cei mai buni cai și zboară să duci Senatului înscrisul meu.

GLABER De-ar fi să crape toți caii sub mine, voi face întocmai ! (*Iese, Intră un grup aducîndu-l pe o targă pe Scrofa. Printre ei, Publius.*)

CRASSUS (*dă să treacă spre Scrofa, dar îl zărește pe Publius*) : Oh, Publius, fiule !

SCROFA : Publius, fiul tău, el m-a scos din vălmășagul morții. Fără dînsul, capul meu ar fi fost purtat acum de cetele tilharilor în vîrfurile unei sulite. Cu Publius, fiul tău, l-am redobîndit

pe Publius, fiul meu cel pierdut. Și acum, că am iar un fecior mîndru și viteaz, înapoi în luptă, că mi-am venit în puteri. (*Sare de pe targă.*)

CRASSUS (*reținîndu-l pe Publius*) Unde-l tragi ? !

SCROFA : Cincizeci de mii de oameni m-au blestemat, dar au muncit și-au tăiat uscatul de la o mare la cealaltă, și tot l-am scăpat, și-acum, în loc să ies din învăluire ca și Quintus...

CRASSUS Ce-i cu Quintus ?

SCROFA S-a luat după Castus și după Gannicus, care s-au rupt de grosul oștii lui Spartacus, și-n loc de Brundisium au pornit în șesul Lucaniei.

CRASSUS Centurion, încalecă pe armăsarul meu ! Pornește după Glabertribunul și întoarce-l, cu înscrisurile lui cu tot ! Îți dau zece mii de sesterți dacă-l ajungi și vii cu el. (*Lui Scrofa.*) M-am grăbit cu un mesaj către Senat. O dată mi-am pierdut și eu capul. (*Unui scutier.*) Platoșa și armele mele ! (*Lui Publius, care a sărit să i le aducă.*) Nu, Publius ! Ești luptător, nu scutier. Treci unde ți-i locul.

SCROFA : Și mie, ce poruncă îmi dai ?

CRASSUS : Ție ? Îți dau două zile să-l prinzi din urmă pe tilhar înspre Brundisium, unde-l este în gînd să ajungă. Ține-l în loc să nu poată veni în ajutorul legiunilor celor doi samniți. Dă-mi timp să tai hoardele lor, cum toci tu pleava pentru boii tăi. După aste două zile de hărțuială, intră în luptă deschisă, și cînd vin către voi, să-mi aduci capul lui Spartacus, ori să-l trimiți pe al tău. Pleacă !

PUBLIUS Îngăduie, mare comandant, să-l trec alături.

CRASSUS : Mă vei însoți ca aghiotant. Feciorul meu, al meu e, și nu-l îndreptînz nimănui altcuiva. (*Cu glasul comandantului.*) Spre Lucania, soldați ! Spre victorie ! (*Trîmbițe, caii nechează, huruit de care și, ca un tunet, mărșăluiața legiunilor.*)

Tabloul 10

O cîmpie deschisă.

SPARTACUS (*înconjurat de Baebius, Menas, Publii, Faurul și alți cîțiva ; lui Baebius*) : Ce vrei să le spun ? De fuga lui Castus și a lui Gannicus ? O știu și ei. (*Trupelor care se bănuiesc a fi în fundul scenei, dreapta, cu glas puternic.*) Generalul Lucullus a debarcat cu trupele sale ilirice la Brundisium și drumul către casă ni-l închis. (*Cu furie.*) Dar drumul pe care

l-am despicat în inima Romei și a oștilor sale nu-l vor uita în veci, și asta să ne fie răspunsul și cununa pentru viața ce am trăit-o. (*Își trage răsufierea ; răgușit.*) Ca grosul alor noștri să se poată strecura pe văile și coastele Petelinului, și de acolo unde or vedea cu ochil, va trebui ca noi să-l ținem pe dușman aici, în strîmtorile riului Bradanus. (*Către Bae-*

- bis.) Ia-i pe Menas și Indutiomar și, în cete mici, în cohorte, pornește-ți oamenii și scoate-l cu bine.
- BAEBIUS : Și voi ?
- SPARTACUS : Pentru noi e de ajuns că veți duce mai departe pînă la marginile pămîntului gîndul și fapta noastră. Să știm că nu am trăit și luptat în zadar. Drum bun și cu bine, frate Baebius, și ție, Menas !
- MENAS (cu lacrimi în glas) Cu bine, Spartacus. (Spre fundul scenei.) Cu bine, voi, frați ai mei ! Cu bine ! (Ies.)
- SPARTACUS (cu glasul mereu mai răgușit) Pînă la noapte, noi,ăștia, cîți sîntem, vom fi morți cu toții. Dar în acest din urmă iureș al nostru, le vom plăti așa, ca-n veci să nu ne uite. Să nu ne uite și să se teamă. În nădejdea că am șters rușinea ce învăluia cuvîntul sclav, vă cer să ne vindem viața cît mai scump. (Trîmbițe de asalt și zgomotul legiunilor romane în marș.) Au pornit la asalt. Să-i primim cum se cuvine ! La noapte ne vom fi luat rămas bun, dar pînă atunci, la luptă ! La luptă, frați ai mei ! (Cu spada scoasă din teacă, se aruncă, împreună cu ceilalți, spre dreapta.)
- PUBLIPER (lui Panais, care intrase în fugă din stînga) Te-al întors ! De ce ?
- PANAIS : Să lupt cu voi.
- PUBLIPER : Pleacă, du-te, că dacă te vede tatăl tău... (Între Scrofa, cu un ostaș de gardă ; lui Panais.) Repede, hai, frățioare, în spatele meu ! Să luptăm spate la spate. (Îi zboară lui Scrofa spada din mîină ; cu o lovitură de ghioagă în căpățîna romanului, îl doboară ; lui Panais.) Fugi, băiete !
- SCROFA (și-a cules spada și revine împotriva lui Publiper) : Cine ești ? Cine ești, viteazule ? Cum îți spune ? Din ce țară ? Care ți-e neamul ?
- PUBLIPER (mînuind ghioaga) : Ai să le afli pe toate cînd ne-om face plimbarea peste putreda mlaștină a Aheronului, cel fără de viață. (Lui Panais, care e atacat de un centurion.) Ia seama, băiete ! Oh, roman ticălos !
- SPARTACUS (între din dreapta ; cu o lovitură îl culcă pe adversarul lui Panais) : Fiule, tu ? ! De ce te-al întors ? !
- PANAIS : Ca să mor cu tine, tată ! (Spartacus nu are vreme să-l asculte ; a mai doborât un roman, și se aruncă asupra următorului.)
- PUBLIPER (luptînd mereu cu Scrofa) : Așa, Spartacus ! Așa, comandantule ! (O clipă de neatenție și Scrofa îi străpunge dreapta.)
- SCROFA (părăsindu-l pe Publiper, care se prăbușește la pămînt, vine înaintea lui Spartacus) : De cînd te caut ! Sînt Publius Aelius Scrofa, chestorul.
- SPARTACUS Chestore, ești un om mort !
- SCROFA : Ba tu ai să mori, sclavule ! (Cu un asalt.) Mușcă piatra și mori, sclav nemernic !
- SPARTACUS (parînd lovitură) : Tu, neam de ucigași, hrănit din leagăn cu sînge și nedreptate, te crezi nemuritor ? (Lovind.) Atîta ți-a fost, păianjen nesățios de sînge ! (Îl dărimă pe Scrofa și sare în ajutorul lui Panais, care luptă cu Quintus.)
- PANAIS (il străpunge pe Quintus) : Lăsă-l în seama mea ! (Spartacus și Publiper, luptînd cu doi romani, ies.)
- QUINTUS : M-ai ucis ! O, zei nemuritori, de ce-ați îngăduit ca un sclav nelegiuit, un cățelandru de sclav... (Lui Panais.) Smulge-mi punga, tinere, și jură-mi că nu ești sclav, că ești un om liber, să mor cu sufletul împăcat !
- PANAIS (altă lovitură) : Mori ars de toate chinurile infernului, și află că sînt feciorul lui Spartacus, sclavul ! Sclav, ca și tatăl meu, și nu om liber. (Iese.)
- SCROFA (se ridică și se șterge de sînge) : Ce rușine ca, la anii mei, să fac pe mortul ca să-mi scap zilele de turbatul ăla ! (Între, luptînd, Publiper cu Crassus.) N-ai dat de Spartacus ? Nici eu. (Iese.)
- PUBLIPER : Ce-i, mortule, ai înviat ? (Parînd cu ghioaga asalturile lui Crassus.) Îl cauți pe Spartacus ? E peste tot. Ca Marte răzbnătorul, așa vă taie, unul după altul !
- CRASSUS (cu un nou asalt) : Tu, stirpitor !
- PUBLIPER (parează) : Eu, stirpitura, scuipe te tine, pretore ! Că-n triumf să te însoțesc la Roma nu ai să mă duci, și nici pe Spartacus, care-ți toacă și-ți macină rîndurile ! Ai să te întorci la Roma moftluz.
- CRASSUS Nu înainte de a-ți închide gura pentru totdeauna !
- PUBLIPER : Greu, că eu is ca limba clopotului — duc mai departe chemarea, să bată pe întreg pămîntul.
- CRASSUS : Ce chemare și ce clopot, stirpitor !
- PUBLIPER Spartacus ni-i clopotul. Chemarea lui : întinde-ți spinarea și tine ! Tine pînă o fi să crăpi, da' nu te lăsa ! Nu te lăsa odată cu capul ! (Scenă de luptă : Mutul, cu urlașă sa lance, Publiper, romani. Înnebunită de groază, intră Rhodopeea.)
- RHODOPEEA : Panais ! Panais, fiule, unde ești ? Unde ești ?
- PRIMUL PLEBEU : Ce urli, ciună ? Stirv imputit, curăță locul !
- RHODOPEEA (a găsit asupra cui să-și verse furia) : Îl curăț, curățîndu-te pe tine ! (Și-i înfige jungherul de cîteva ori.)

PRIMUL PLEBEU : M-ai ucis, ciună ! Mor, dar nu înainte de a te trimite ispașă lui Charon. (O lovește cu spada. *Cad amindoi. Liniste. A apus și soarele. Peste gemetele muribunzilor răsare luna. Intră cărătorii de morți. Luna a pălit și ea. În întunericul care se lasă, intră Faurul, Erminia și Floralia*).

FAURUL : Nu plinge, Floralia ! Nu plinge, că l-am ferit de batjocura Romei și l-am înapoiat pământului, cu cinstea care i se cuvine. Nu-l plinge, că n-a murit cu totul și tot ! O parte a lui, cea mai bună, trăiește în noi, cei care l-am cunoscut și iubit. (*Ies prin stinga. Se arată zorile. În lumina care cuprinde întinderea, ici-colo, o spadă, o platoșă, mai amintesc lupta.*)

CRASSUS (intră cu Mummius și Scrofa) : Închideți toate ieșirile, unul să nu scape !

MUMMIUS : Degeaba ! Cît ne-au ținut în loc, aud că vreo zece, cincisprezece mii tot i-a strecurat în Lucania.

CRASSUS : După ei !

SCROFA : La ce ? Le vine înainte Pompei, cu armatele din Spania.

CRASSUS : Dobitoc bătrîn ! Să nîmcească Pompei o singură cohortă, și se împăunează cu gloria că el a pus capăt războiului. Afurisit, cum îi pică toate în palmă ! Și dobitocul de

Glaber, cu graba lui, ca și fricoșii din Senat, care n-au mai așteptat... Am luptat cu o sută de mii de sclavi, unul și unul. Și-n fruntea lor, un general deopotrivă lui Hanibal, dacă nu mai mare. La Roma nu am să mă aleg decît cu o ovație, atît. (*Lui Scrofa, care dă să iasă.*) Poruncește ca stîrvurile sclavilor uciși să fie ținute pe toată Calea Appia, ca și cum i-am fi crucificat în viață fiind. (*Centurionului.*) Ei, i-ai găsit stîrvul ? Unde-i ? Spune !

CENTURIONUL : Am dat peste un mor-man de morți, dar dintr-ai noștri. Nici urmă de trupul lui Spartacus. Știu bine că acolo l-am străpuns, da' nu-i. N-am dat de el.

CRASSUS : Că doar nu s-o fi înălțat la ceruri... Iar clopotul ăsta afurisit ! (*Lui Mummius.*) Auzi un clopot ca o chemare ? Auzi ? ! Oh, neîndurătorul Pluto, care mă urmărește cu răzbunarea lui, el mi-a furat mortul !

MUMMIO (Centurionului) : Spunea că-l ținutește în for pe cel mai înalt catarc. (*Mai șoptit.*) Acest sclav va lumina cerul istoriei, în vreme ce din sul, cerșetorul de glorie...

CRASSUS (Centurionului) : Și spui că nu l-ai găsit ? ! (*Șoptit.*) Oh ! Spartacus, Spartacus ! Și-n moarte m-ai biruit !

C O R T I N A

telex-„teatrul” telex-„teatrul”

Ultimele spectacole ale stațiunii pregătite la Teatrul „A. Davila” din Pitești : Haina cu două fețe de Stanislav Stratiev, în regia lui Costin Marinescu și scenografia Mihaelei Dinu-Pițigoi, și Slugă la doi stăpîni de Carlo Goldoni, în regia lui Mihai Radoslăvescu și scenografia lui Emil Moise-Szalla. ● Scriitorul Mihai Dușescu este noul director al Teatrului „Ion Vasilăscu”. ● Li dorim succes ! ● Aniversind douăzeci și cinci de ani de activitate, Teatrul popular din Slănic Moldova a prezentat în

premieră Domnișoara Nastasia de G. M. Zamfirescu. ● Dumitru Solomon este din nou prezent în librării, cu volumul Iluzia optică apărut la Editura „Eminescu”. Volumul cuprinde „piese cu oameni și animale”, cum precizează autorul în subtitlu. ● La Teatrul Dramatic din Floiești, regizorul Costin Marinescu și scenograful Vittorio Holtier au început repetițiile cu noua piesă a Dinei Cocea Dulcele amare bucurii. ● Sorana Coroamă, împreună cu scenograful Constantin

Russu, repetă la Teatrul Evreiesc de Stat Sonata Kreutzer de Jakob Gordin. ● La Teatrul Național se repetă, într-un stadiu avansat, Nu se stie niciodată de G. B. Shaw, în regia lui Mihai Berechet și scenografia lui Constantin Russu. Premiera va avea loc, însă, la toamnă. ● Tot la toamnă vom vedea, pe scena Teatrului Giulești, și spectacolul pregătit de Sanda Manu cu Să nu-ți faci prăvălie cu scară de Eugen Barbu. ●